

Crnogorski glasnik

GODINA XII. _ BROJ 69. _ SVIBANJ-LIPANJ / MAJ-JUN_ 2011.

21. maj 2006. - 21. maj 2011.

DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE	
Svečani koncert u Zagrebu	4
Svečani prijem na Cetinju	8
Proslava u Kranju	9
Proslava u Lovčencu	9
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2011.	
„Crna Gora moja kuća“	10
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	
Dimitrije Popović: Kazališni plakati	14
Miraš Martinović: Teuta	18
SEMINAR	
Mediji i nacionalne manjine	19
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Obilježavanje 200 godina rođenja Njegoša	22
Izbori za vijeća i predstavnike manjina	22
STRANICA MOG ŽIVOTA	
Mirko Kovač: Knjige za potpalu	24
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Prošlost i sadašnjost crnogorskog jezika	32
„Princeza Ksenija“ u Feketiću	33
Zahvalnica Biblioteke Mali Idoš	33
FELJTON	
Dr. Sekula Drljević – Prilozi za biografiju (2)	34
PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE	
Slobodan Medojević: Crnogorci u Šibeniku	36
AFORIZMI	
Veljko Rajković: Ljudnica	38
IZ STARE CRNOGORSKE ŠTAMPE	39
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
Ciklus „Light“ Vladimira Đuranovića u Rijeci	40
„Crvena zemlja“ Branislava Kladnika u Puli	40
Izložba akvarela Siniše Popovića u Rijeci	42
Izložba slika likovnog društva „Kvarner“	43
„Gracije“ u Crnogorskom domu u Zagrebu	44
„Impresije iz Bistre“ Boška Gilića	45
IZLOG GALERIJE „MONTENEGRINA“	47
NOVI NASLOV	47
„CRNA GORA MOJA KUĆA“	48

Svečani prijem u vrtu Vladinog doma na Cetinju

**Čestitamo
21. maj**

**Dan nezavisnosti
Crne Gore**

**Dan Koordinacije vijeća
crnogorske nacionalne
manjine na području
Republike Hrvatske**

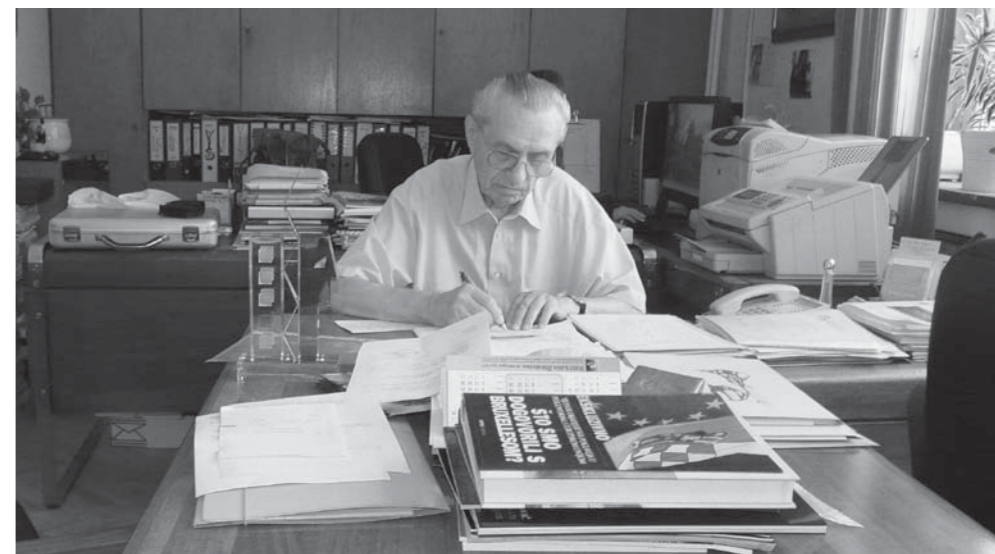
**Dan Vijeća
crnogorske nacionalne
manjine Grada Zagreba**

Poslije svečanog koncerta u Koncertnom zdanju Vatroslava Lisinskog u Zagrebu

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
i VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA,
Zagreb, Trnjanska cesta 35, Tel/Fax: 01/6197 078, 01/ 6314 263,
E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr
Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
Za izdavača: **dr. sc. Radomir Pavićević**
i **prof. emer. dr. sc. Veselin Simović**
Glavni i odgovorni urednik: Zoran Drašković
Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Grahovac,
Danilo Ivezić, Dragutin Lakić, Svetozar Pejović, Nataša Rašović
Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada /Tiraža 1000

NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO PROF. EMER. DR. SC. VESELINU SIMOVIĆU

U Opatiji su 17. lipnja uručeni prvi **KOLOSI** – nagrade Hrvatske komore inženjera građevinarstva za iznimne rezultate trajne vrijednosti na unapređivanju i razvoju struke, za javnu prepoznatljivost i priznatost te razvoj tehničkog stvaralaštva u Republici Hrvatskoj i u svijetu; za izuzetna inženjerska dostignuća primijenjena u izgradnji objekata konstrukcije; za poticanje investicija i doprinos razvoju i unapređenju graditeljske djelatnosti.

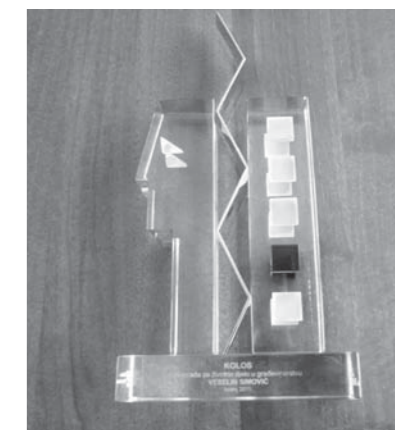
NAGRADU ZA ŽIVOTNO DJELO U GRAĐEVINARSTVU

dobio je

prof. emer. dr. sc. Veselin Simović

Nagradu su uručili predsjednik Hrvatske komore inženjera građevinarstva gospodin Zvonimir Sever i državna tajnica Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva gospođa Nike Sudarević.

Poštovanom i uvaženom Profesoru – našem dragom Agi – sve Crnogorke i Crnogorci, kao i prijatelji Crne Gore u Hrvatskoj od srca čestitaju na visokom priznanju i žele dobro zdravlje, svaku sreću i još mnogo godina pregalaštva!

SVEČANI KONCERT U ZDANJU VATROSLAVA LISINSKOG

Svečanim koncertom, koji je održan 19. maja u Maloj dvorani Koncertnog zdanja Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, obilježen je 21. maj – Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. I ove su godine organizatori svečanog koncerta bili Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj.

Brojnim uglednim gostima i uzvanicima – među kojima su bili članovi diplomatskog kora u Republici Hrvatskoj te poznati javni i kulturni radnici – najprije se prigodnim riječima obratio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević, naglašavajući značaj pete godišnjice mirne obnove crnogorskog suvereniteta.

U umjetničkom djelu večeri – koje je, prema njihovom nedavno objavljenom kompakt disku, naslovljeno „*Dodir Crne Gore*“ – nastupili su poznati crnogorski gitaristi Srđan Bulatović i Darko Nikčević. Duo gitara predstavio se melodijama zasnovanim na tradicionalnoj muzici Crne Gore.

Nakon svečanog koncerta, gostima i uzvanicima priređen je domjenak u predvorju Male dvorane Koncertnog zdanja Vatroslava Lisinskog.

Pozdravna riječ dr. Radomira Pavićevića:

EVROPSKA NEZAVISNA CRNA GORA JEDAN JE OD NEZAMJENJIVIH OSLOMACA ČITAVOG NJENOG ISELJENIŠTVA

«Uvažene dame i gospodo!

Dragi Crnogorci i prijatelji Crne Gore!

Dobro došli na Akademiju povodom pete obljetnice obnove crnogorske državne suverenosti. Povijesni datum kada su se crnogorski građani demokratski izjasnili da svoju sudbinu uzmu u svoje ruke i ponosno se uvrste u zajednicu evropskih naroda u nastajanju, taj datum mi obilježavamo kao naš veliki blagdan. To je stoga i Dan koordinacije vijeća crnogorske manjine u Hrvatskoj i Vijeća Crnogoraca grada Zagreba.

Sve vas skupa pozdravljam i prenosim vam pozdrave predsjednika Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske gospodina Aleksandra Tolnauera.

Dozvolite mi da u manirima dobrog domaćina pozdravim pomoćnika ministra znanosti, obrazovanja i športa gospodina Mirka Markovića i saborske zastupnike.

Pozdravljam ambasadora Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Gorana Rakočevića i konzula gospodina Branislava Karadžića.

Pozdravljam ambasadora Republike Kosovo u Republici Hrvatskoj Nj.E. Valjdetu Sadikua i njegova savjetnika.

Pozdravljam predsjednika Skupštine Zagrebačke županije gospodina Damira Mikuljana, potpredsjednicu Gradske skupštine Grada Zagreba mr. sc. Tatjanu Holjevac te izaslanika i savjetnika gradonačelnika Grada Zagreba gospodina Duška Ljuštinu.

Pozdravljam naše drage goste iz Crne Gore – predstavnike Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i Bokeljske mornarice, predsjednike manjinskih vijeća Grada Zagreba i predsjednika Koordinacije nacionalnih manjina Grada Zagreba gospodina Darka Šonca, predstavnike naših udruženja iz svih krajeva Hrvatske i predstavnike manjina grada Zagreba.

Pozdravljam hrvatske intelektualce i ne zamjerite mi što ću posebno istaći jedino ime profesora Josipa Silića, jednog od najzaslužnijih slavista da je i Crna Gora ostvarila pravo da svoj jezik zove svojim narodnim imenom.

21. maj 2006. ostaće uz Dan državnosti jedan od najznačajnijih datuma crnogorske države i njenih građana. Građani Crne Gore obnovili su svoju državu bez rata i krvi, čime zaslužuju ne samo pohvale nego i priznanja za političku mudrost i patriotsku zrelost za okončanje velikih izazova i teških iskušenja u toku predugih petnaest godina, od 1991. do 2006. Evropska nezavisna Crna Gora je dakako i jedan od nezamjenjivih oslonaca čitavog njenog iseljništva, pa dakle i nas u Hrvatskoj. Uvijek smo isticali koliko nam je taj oslonac dragocjen u očuvanju i njegovanju našeg identiteta, identiteta svih koji Crnu Goru smatraju domovinom svojih predaka, bez obzira na naciju kojoj pripadamo. Takva je Crna Gora ujedno i temelj izgradnje pluralnog bića svih njezinih iseljenika i u zemljama u kojima žive.

Ne mogu a da i ovom prilikom ne istaknem doprinos iseljništva na internacionalizaciji crnogorskog državnog pitanja, njegovu podršku Pokretu za Crnu Goru i prilog omogućavanju svih koji su imali crnogorsko državljanstvo da glasaju na konstitutivnom referendumu.

Dame i gospodo!

Hiljadugodišnja tradicija države Crne Gore je neizmjereno važna i plodna tekovina i podstrek njenim građanima da i u suvremenim uvjetima, sposobnošću uvažavanja razlika i kulturom suživota, ostanu prepoznatljivi u budućoj evropskoj zajednici slobodnih naroda i država. Cijenimo razumijevanje Evropske Unije za Crnu Goru. Mislimo da joj najbolje može pomoći ako prepozna i u svoje programe uključuje postojeće kadrovske potencijale Crne Gore (uključujući i kadrove koji su se afirmirali u gotovo svim evropskim zemaljama), tako što će financirati optimalne razvojne programe modernizacije crnogorskog društva i njegove privrede. A taj kadrovski potencijal nije mali, on daje solidne osnove za privredni napredak, za dostojan i brz ulazak u evropsko društvo naroda. A na regionalnom međudržavnom planu, postignuti su veoma važni rezultati: Crna Gora i njezini susjedi međusobne su odnose podigli na zavidnu razinu, što je naišlo na maksimalnu podršku i razumijevanje evropskog parlamenta i njegove komisije. Očekujemo da će ubrzo nakon Republike Hrvatske i Crna Gora biti članica Evropske Unije, čime će na najbolji način obilježiti i 220 godina od početka stvaranja moderne države i njenog tvorca Petra Cetinjskog.

Želim vam svima da ugodno provedete ovo blagdansko veče uz Duo gitara naših dragih umjetnika Srđana Bulatovića i Darka Nikčevića, profesora Muzičke akademije na Cetinju i organizatora desetog za redom međunarodnog festivala gitare u Nikšiću na kojemu su osvajali najveća priznanja.

Živjeli!»

„DODIR CRNE GORE“

Program koncerta

DODIR CRNE GORE

DUO GITARA

Srđan Bulatović i Darko Nikčević

S. Bulatović, D. Nikčević
POLJEM SE VIJA

D. Nikčević, S. Bulatović
OJ, ĐEVOJKO

Darko Nikčević
DIMITRIJE

Darko Nikčević
VRELA VODA NA VALOVE

Darko Nikčević
NOSTALGIJA (za Crnu Goru)

Darko Nikčević
VRSUTA

Srđan Bulatović
JOŠ NE SVIĆE

Darko Nikčević
INSPIRACIJA

Srđan Bulatović
ČOBANINE, LIJEPA ĐEVOJKO

Darko Nikčević
MISTERIJA

Leo Đokaj
LAGO

Leo Đokaj
CARNATION

Darko Nikčević
SUZE

Srđan Bulatović
POD GOROM

Brojni posjetioци te gosti i uzvanici u Maloj dvorani Koncertnog zdanja Vatroslava Lisinskog imali su i čast i zadovoljstvo da u umjetničkom djelu večeri uživaju u nastupu vrhunskih crnogorskih gitarista Srđana Bulatovića i Darka Nikčevića, koji su se i zagrebačkoj publici predstavili instrumentalnom obradom tradicionalnih narodnih melodija Crne Gore.

Naime, na repertoaru njihovog zagrebačkog koncerta – koji je naslovljen „Dodir Crne Gore“ prema njihovom nedavno objavljenom kompakt disku – našle su se autorske kompozicije inspirisane melodijama crnogorskog podneblja, kao što su: „Poljem se vija, oj, zor delija“, „Još ne sviće rujna zora“, „Pod onom gorom zelenom“

... Inače, taj njihov najnoviji, treći zajednički, kompakt disk (koji sadrži deset kompozicija) premijerno je u martu bio predstavljen na koncertu u Velikoj sali KIC „Budo Tomović“ u Podgorici. Potom su Srđan Bulatović (klasična gitara) i Darko Nikčević (flamenko gitara) u maju svoj album promovirali mini koncertom na Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga te nastupom u Koncertnoj sali predstavništva Evropske komisije u Londonu.

Kada bi trebalo odlučiti koja je od izvedenih kompozicija ostavila najsnažniji utisak na slušaoca, teško bi se bilo opredijeliti da li je to postigla instrumentalna obrada vjerovatno najljepše crnogorske pjesme „Još ne sviće rujna zora“ ili duboko proživljena i osobnom čežnjom za Crnom Gorom ispunjena „Nostalgija“ ili možda elegična melodija „Lago“ poznatog kompozitora Lea Đokaja, koju je on, kao i „Carnation“, posvetio ovom duetu gitarista.

Na toplom i dugotrajnom aplauzu svih gostiju i posjetilaca na svečanom koncertu crnogorski gitarski duo zahvalio je, vjerovatno očekivanim, ponovnim izvođenjem kompozicije „Dimitrije“ i nenajavljenim, premijernim izvođenjem autorske obrade melodije „Ružo rumena“!

DARKO NIKČEVIĆ (Nikšić 1971.) je flamenko gitarist i kompozitor. Završio je Elektrotehnički fakultet u Podgorici, a diplomu magistra (MSc) stekao je na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu. Radi na Muzičkoj akademiji na Cetinju kao rukovodilac elektro-akustičke laboratorije i predavač na predmetu Muzička tehnologija. Učesnik je brojnih koncerata u Crnoj Gori, Srbiji, BiH, Hrvatskoj, Sloveniji, Grčkoj, Holandiji, Italiji i Španiji. Autor je prvog albuma instrumentalne muzike u Crnoj Gori „Flamenco“ (1994.) u izdanju Muzičke produkcije Radio Televizije Crne Gore i koautor; sa klasičnim gitaristom Srđanom Bulatovićem, CD-a „Duo“ (2001.), „Nostalgija“ (2005.) i „Dodir Crne Gore“ (2011.). U Sloveniji je sa flamenko grupom Duende snimio istoimeni album sa svojim kompozicijama (2003.). Autor je knjiga „Škola gitare“ (2000.), „Moć gitare“ (2004.) i „Guitarra romantica“ (2008.) i koautor; sa Srđanom Bulatovićem, udžbenika „Gitara za početnike“ (2006.). Učestvovao je u velikim broju muzičkih emisija, koncerata i spotova mnogih radio i TV stanica u Crnoj Gori, Srbiji (Studio B), Hrvatskoj (HRT), Sloveniji (TV Slovenije i TV3) i Španiji (RNE - Radio Nacional de España). Član je Udruženja kompozitora Crne Gore.

SRĐAN BULATOVIĆ (Podgorica 1972.) počeo je svirati gitaru već sa osam godina. Diplomirao je na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, završio specijalističke studije gitare na Akademiji umetnosti u Novom Sadu i magistrirao na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu. Prvi je diplomirani gitarista i magistar gitare u Crnoj Gori. Pored aktivnog bavljenja koncertnom djelatnošću kao solista, zajedno sa flamenko gitaristom Darkom Nikčevićem osniva Duo gitara 1991. godine. Učesnik je brojnih koncerata u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji, BiH, Grčkoj, Italiji, Mađarskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Holandiji, Egiptu. Autor je knjige „Zbirka kompozicija i etida“ za klasičnu gitaru (2003.), te koautor; sa Darkom Nikčevićem, udžbenika „Gitara za početnike“ (2006.). Kao solista, objavio je CD-e „Gitara“ (2001.), „Nostalgija“ (2005.) i „Dodir Crne Gore“ (2011.). Jedan je od osnivača i predavača na „Bar gitar festu“, i umjetnički direktor „Gitar Art Summer Festivala“ u Herceg Novom. Osnivač je odsjeka gitare u Srednjoj muzičkoj školi u Podgorici gdje radi kao profesor, a profesor je i na Muzičkoj akademiji na Cetinju.

U predvorju Male dvorane poslije svečanog koncerta

Povodom pet godina od obnove nezavisnosti Crne Gore **SVEČANI PRIJEM NA CETINJU**

Na svečanom prijemu, priređenom u vrtu Vladinog doma na Cetinju povodom pet godina od obnove nezavisnosti Crne Gore, crnogorski premijer dr Igor Lukšić je – obraćajući se brojnim pripadnicima diplomatskog kora i predstavnicima političkog, kulturnog, naučnog i privrednog života u Crnoj Gori. – kazao:

«Večeras, u noći kada slavimo petu godišnjicu obnove nezavisnosti, posebna mi je čast da sam baš ovdje i u prilici da vas podsjetim da smo na ovom mjestu gdje su započinjane i okončavane crnogorske bitke, bilo da su vođene na bojnopolju, bilo za pregovaračkim stolom. Gdje se država stvarala i ponosom i emocijama, ali i hrabrošću i razumom. Nastavljamo da sa istim onim ponosom i emocijama, ali i državnom hrabrošću i mudrošću dalje snažimo državu, kao što su to u presudnim istorijskim momentima činili Vojislavljevići, Balšići, Crnojevići, Petrovići, donošenjem odluka koje su sačuvala Crnu Goru.

Često su, kroz istoriju, crnogorski državnici hrabro prihvatili sopstveni narod da bez straha, pred istorijske bitke ne misle o svom životu, već o budućnosti Crne Gore. I danas je vrijeme da svojim životom doprinesemo dobrobiti Crne Gore, ali na način da svojom kreativnošću, potencijalima i zajedničkom vizijom dajemo doprinos izgradnji savremenog, demokratskog i građanskog društva, istovremeno oslanjajući se na naše kulturno-istorijsko nasljeđe.

Danas, pet godina od obnove crnogorske države, bez argumenata su oni koji su 2006. godine imali sumnje da ćemo odgovoriti izazovu do tada najzahtjevnijih uslova za sprovođenje referenduma i istovremeno sačuvati temelje građanskog društva u Crnoj Gori, čineći jasnom njenu evropsku budućnost. Uvjeren sam danas da smo tada ipak svi pobijedili.

...
Nema sličnog primjera države koja je za pet godina postigla više od Crne Gore koja je danas ugledni član međunarodne zajednice, primjer multikulturalnosti i suživota, kandidat za članstvo u evropske i evroatlantske strukture i zemlja koja značajno doprinosi regionalnoj stabilnosti.

...
21. maj je dan koji podsjeća i obavezuje. Podsjeća na ono što smo ostvarili i obavezuje da učinimo više da svaki korak bude jedan korak unaprijed kako bi narednim pokoljenjima 'ostavili' bolju Crnu Goru. Duboko vjerujem u snagu generacije koja stasava i znam da će ona njezini najbolje vrijednosti crnogorskog društva.»

(Izvor: www.gov.me i Dnevni list POBJEDA, 21. maj 2011. godine)

CRNOGORSKO DRUŠTVO „MORAČA“ KRANJ PROSLAVILO DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE

Crnogorsko društvo „Morača“ Kranj je peti put organizovalo, povodom dana nezavisnosti Crne Gore, proslavu sa brojnim gostima iz Slovenije i Hrvatske. Proslava je održana 28.05.2011 u Kranju.

Proslavi je prisustvovao ambasador Crne Gore u Sloveniji sa suprugom, gospodin Ranko Milović, vojni ataše u republici Sloveniji gospodin Branimir Keković, konzul u ambasadi Crne Gore u Sloveniji gospođica Milica Đuričković, kao i predstavnici Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske iz Zagreba i Rijeke, na čelu sa doktorom Radomirom

Pavićevićem. Među gostima su bili predstavnici crnogorskih društava iz Slovenije, sponzori i ostale zvanice, prijatelji društva.

Proslavu je otvorio predsjednik društva „Morača“ g. Čedo Đukanović i u svom govoru naglasio značaj ovog praznika, najvećeg u novijoj crnogorskoj istoriji.

Prisutne je pozdravio i ambasador Crne Gore u republici Sloveniji gospodin Ranko Milović i predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske doktor radimir Pavićević. Predsjednik Đukanović je svečano podijelio članske karte šestorici novih članova i naglasio da društvo ima u planu, s obzirom da ima članove iz čitave Slovenije, da se osnuju podružnice društva u Mariboru i Kopru.

Momo Savović

U LOVČENCU ODRŽANA CENTRALNA PROSLAVA DANA NEZAVISNOSTI CRNE GORE U SRBIJI

U organizaciji Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstaš“, crnogorska zajednica u Srbiji tradicionalno po peti put je proslavila Dan nezavisnosti Crne Gore.

Centralna proslava održana je u centru Lovćenca gdje se po sunčanom i lijepom vremenu okupilo više stotina pripadnika crnogorske zajednice i njihovih gostiju.

Program je počeo u 11 sati intoniranjem crnogorske himne. Nakon toga posjetioci su sa oduševljenjem i aplauzima ispratili program najmlađih članova Crnogorskog kulturno-pros-

vjetnog društva „Princeza Ksenija“ koji su premijerno izveli program pod nazivom „Crnogorska svadba“.

Pored predstavnika crnogorskih nacionalnih udruženja iz cijele Srbije, proslavi su prisustvovali i funkcioneri Crnogorske partije.

Poetsko muzičko veče u Zagrebu

„CRNA GORA MOJA KUĆA“

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore organizovali su 15. juna, u zagrebačkom kazalištu „Vidra“, poetsko-muzičko veče „Crna Gora moja kuća“. Želja organizatorâ bila je da se, kroz učešće umjetnika koji pripadaju manjinskim narodima u Crnoj Gori, pokaže – kako je pisalo u pozivnici za ovo izuzetno veče – „dio duhovnog blaga koje posjeduje Crna Gora, jer su različitosti njeno bogatstvo, a skladni međunacionalni i međukonfesionalni odnosi prirodan izraz i nastavak vjekovnog zajedničkog bitisanja na mediteranskom svjetlošću obasjanom prostoru, obogaćenom uticanjima i ukrštanjima različitih kultura i civilizacija.“

Brojne uzvanike i goste – među kojima su bili ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Goran Rakočević, ambasador Republike Kosovo u Republici Hrvatskoj Nj.E. Valdet Sadiku, sekretar Ambasade BiH u RH g. Koča Govedarica, sekretar Ambasade Crne Gore u RH g. Branislav Karadžić, izaslanik ministra kulture RH i ravnatelj Uprave Ministarstva kulture RH g. Srećko Šestan, savjetnica u Ambasadi BiH u RH gospođa Mirjana Pertl, izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba i pročelnik ureda za financije g. Slavko Kojić, predstavnici crnogorskih udruženja iz Slovenije i Hrvatske te brojni prijatelji Crne Gore – najprije je, u ime organizatorâ, pozdravio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević:

Dr. sc. Radomir Pavićević:

**NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
DESET GODINA RAZVIJA PREKOGRANIČNU SURADNJU
KROZ „DANE CRNOGORSKE KULTURE“**

«Poštovane dame i gospodo! Dragi prijatelji!

Ovo večerašnje lijepo druženje počće zajedničkim nastupom Pjevačkog zbora „Bulbuli“ Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske „Preporod“ Zagreb i Pjevačkog zbora „Montenegro“ Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

Suradnja ova dva zbora, već nekoliko godina, primjer je zajedništva koje rezultira ne samo većom kvalitetom i raznovrsnošću predstavljanja bogate muzičke baštine, već i boljim međusobnim upoznavanjem, razumijevanjem i pravim prijateljstvima.

Ljepotu naše zajedničke muzičke baštine ova dva zbora predstaviće pod vodstvom maestra Ismeta Kurtovića, umjetničkog voditelja oba zbora. Sve to ljepše i bogatije će zvučati i uz vrsne instrumentaliste: Edina Džaferagića na harmonici i Danijela Domazeta na kahonu.

Večeras ćete, vjerujem, uživati u prekrasnim pjesmama „Šetajući pored Ljubovića“ i „Vrsuta“, u novim, drugačijim aranžmanima i „Zvijezda tjera mjeseca“, također u novom aranžmanu, kako je zbor „Bulbuli“ već dulje vrijeme izvodi. Njihovi albumi su prava muzička djela kojima otimaju od zaborava vrijednosti svojih predaka oplemenjujući dušu današnjih generacija na suvremen način.

Dozvolite mi da pozdravim: ambasadora Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Gorana Rakočevića i konzula gospodina Branislava Karadžića; ambasadora Republike Kosovo u Republici Hrvatskoj Nj.E. Valdeta Sadikua i njegove suradnike; savjetnike iz Ambasade Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj gospodina Koču Govedaricu i gospođu Mirjanu Perte.

Pozdravljam izaslanika ministra kulture i ravnatelja uprave Ministarstva kulture Republike Hrvatske gospodina Srećka Šestana.

Pozdravljam u ime grada Zagreba prisutnog gospodina Slavka Kojića.

Pozdravljam direktora Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore gospodina Mirsada Mulića i ugledne književnike iz Crne Gore.

Pozdravljajući vas sve, dozvolite da najtopliju dobrodošlicu poželim našim cijenjenim i dragim gostima iz Crne Gore, koji će muzičko-poetskim programom udruženja manjina Crne Gore učiniti ovu večer nezaboravnom., a uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore i u organizaciji Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore.

Pozdravljam predstavnike matičnog naroda i svih manjina.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske skoro deset godina razvija prekograničnu suradnju kroz „Dane crnogorske kulture“, koji traju čitavu godinu kao okosnica naših kulturnih programa i kao sretno pronađen oblik njegovanja i razvitka naše kulturne autonomije i jačanja naše nacionalne samosvjesti, uz kvalitetno predstavljanje crnogorskih umjetničkih vrijednosti (narodne i klasične glazbe, slikarskih, kiparskih, kazališnih, filmskih, književnih itd.). Programima multikulturalne Crne Gore omogućili smo sebi i građanima Hrvatske upoznavanje sa sadržajem i visokim dosezima njenih kulturnih vrijednosti. Tako kao građani Republike Hrvatske dajemo doprinos podizanju kulturnog nivoa sredina u kojima živimo, čime ostvarujemo i svoju prepoznatljivost. Najpouzdaniji kriterij uspješnosti našeg djelovanja u svim našim sredinama je puna suradnja udruženja i sa drugim manjinama na zajedničkim programima, u ostvarivanju ne samo naše kulturne autonomije, nego i unapređenja kvalitete života naših sredina, zajedno sa svim drugim društvenim akterima u mjestima u kojima živimo. Na desetke tisuća besplatnih ulaznica osigurali smo građanima Hrvatske (i nama) uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i ministarstva kulture i drugih kulturnih institucija Crne Gore.

Prekogranična suradnja večeras je ojačana novim oblikom predstavljanja multikulturalnih vrijednosti Crne Gore. Učesnici su predstavnici svih manjina Crne Gore koji će programski predstaviti sebe i uz muzički program prošetati Crnom Gorom i predstaviti dio obilja kulturnog bogatstva kojim manjine izgrađuju sebe i podižu nivo kulturnih vrijednosti Crne Gore. One složno grade suživot na tradiciji koja traje četiri stotine godina i spremaju se za ulazak u evropsku zajednicu naroda. Želim vam ugodno veče!»

Poslije pozdravnih riječi dr. sc. Radomira Pavićevića, gromku dobrodošlicu gostima iz Crne Gore i svim prisutnima uputili su članovi Pjevačkog zbora „Bulbuli“ Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske „Preporod“ Zagreb i Pjevačkog zbora „Montenegro“ Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, ispunivši cijelu binu kazališta „Vidra“ i otpjevavši pjesme „Šetajući pored Ljubovića“, „Vrsuta“ i „Zvijezda tjera mjeseca“ u novim aranžmanima, a nakon njihovog toplim aplauzima praćenog nastupa sve prisutne je pozdravio i direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore gospodin Mirsad Mulić:

Mirsad Mulić:

**CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ KULTURE
MANJINA CRNE GORE
– JEDINA USTANOVA TOG TIPA NA OVIM PROSTORIMA**

«Uvaženi

Zadovoljstvo mi je da vas pozdravim u ime Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore i da izrazim zahvalnost i dobrodošlicu na ovo poetsko muzičko veče koje smo simbolično nazvali „Crna Gora moja kuća“, uvjereni da nema ljepšeg, sadržajnijeg i iskrenijeg slogana za ovaj događaj koji u potpunosti odražava odnos manjinskih naroda prema Crnoj Gori i Crne Gore prema svojim nacionalnim manjinama.

Uz Nacionalnu zajednicu Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“, organizator ovog programa je naš Centar – jedina ustanova ovog tipa u regionu i to je činjenica na koju smo ponosni, jer je i ona dokaz da se o kulturnom identitetu manjinskih naroda u Crnoj Gori brine na organizovan i institucionalizovan način, a u skladu sa najboljim evropskim standardima.

U protekle dvije godine, otkako postojimo, organizovali smo niz programa koji su afirmisali suživot, toleranciju i multikulturalnost kao temeljne vrijednosti Crne Gore.

Dame i gospodo,

Nije slučajno što smo za naš prvi nastup van Crne Gore odabrali Hrvatsku, odnosno Zagreb, kao što nije slučajno što to činimo na ovaj način. Umjetnost i kultura ne znaju za granice, one spajaju ljude, podržavaju dijalog i suštinski njeguju i poštuju različitost. Hrvatsku i Crnu Goru povezuje multikulturalnost, a Zagreb je grad čiji stanovnici upravo te vrijednosti doživljavaju kao prednost i bogatstvo.

Crna Gora je teritorijalno mali prostor na kojem se ukrštaju i prožimaju različite kulture, tradicije i religije gradeći i ostvarujući jedinstven mozaik koji svojim specifičnostima i skladom svjedoči o ljepoti zajedništva i zajedničkog. Svjesni da njegovanje i afirmacija vlastite kulture podrazumijeva otvorenost i prema drugim kulturama, došli smo ovdje da univerzalnim jezikom umjetnosti, kroz nastup predstavnika manjinskih naroda, pokažemo dio bogatstva crnogorske kulture. U tom smislu ovaj program je jedan od mostova prijateljstva kojim dolazimo jedni drugima i afirmišući duhovne vrijednosti idemo u zajedničku evropsku budućnost.

Na kraju, zahvaljujem svima koji su doprinijeli organizaciji i realizaciji ovog programa, srdačno vas pozdravljam i želim prijatno veče.»

LIJEPOM NAŠOM CRNOM GOROM

Dok su se – nakon filma „Bogatstvo različitosti“ o suživotu i multikulturi u Crnoj Gori – na velikom ekranu poviše bine u dvorani zagrebačkog kazališta „Vidra“ smjenjivali inserti sa sličnih koncerata koji su bili organizovani po crnogorskim gradovima, kroz jedno prelijepo i nezaboravno veče (čije fotografije krasi našu 48. stranicu) istinski profesionalno vodili su nas gospođa **Dolores Fabijan** i gospodin **Ismet Šljuka**, ne dopuštajući nam ni trenutak predaha u kom bismo se opredijelili: da li su nas više obogatila zrnca mudrosti iz derviških priča kojima nas je i ovoga puta darivao književnik **Zuvdija Hodžić**; da li nas je skoro neko tako zadivio kao mlada operna pjevačica **Gjulie Pelingu** uz klavirsku pratnju **Fatime Katana** („Dielli ka pranuar“ Prek Jakova); da li smo s više zebnje iščekivali što će nam reći književnik **Basri Čaprić**, autor poezije (kako smo to nedavno čuli na predstavljanju panorame književnog stvaralaštva Albanaca iz Crne Gore „Prozor ostavi otvoren“) „ličnog i etničkog straha od egzistencijalne opasnosti, koji je rijedak ili i nepoznat evropskoj modernoj poeziji drugih jezika“; da li nas je više ispunilo sjetom prepoznavanje, još u djetinjstvu upamćene, melodije u vrhunskom prepletu koji nam je priredio klavirski duo **Ana i Ida Muratagić** (Brams: Igra br. 4 u f-molu i Vjera Nikolić: „Milica, jedna u majke“); da li smo, iz stihova koje nam je kazivao pjesnik **Ruždija Ruso Sejdović**, napokon razumjeli njegov narod koji, na zastavi države koju nema, ima točak – simbol svog vjekovnog neskrašavanja; da li se sjećamo kad nas je neko tako bezvremenski ponio kao što su to, na krilima svoje glazbe, učinili violončelista **Darko Kolanda** i pijanistica **Andrea Orlando** („Vokalize“ u obradi za violončelo i klavir), provodeći nas kroz zidine Kotora starog; da li smo uopšte mogli naslutiti kakvu će nam furioznu završnicu večeri na harmonici prirediti profesor **Safet Drljan** (A. Vivaldi: „Zima“, prvi stav i „Bembaša“) ...

A kad su dugotrajni aplauzi utihnuli i kad smo napustili dvoranu u Draškovićevoj, polako se, pješice krenulo prema ne odveć udaljenom Crnogorskom domu u Trnjanskoj. Dragi gosti iz Crne Gore kao da su već znali sveto pravilo Doma da se „iz njega ne iznosi, no se u njega unosi“, jer su u naš Dom unijeli ono što svi želimo – **radost** i ono za čim svi kad-tad pomalo žalimo – **mladost!** U nadi da smo im bili dobri domaćini, na tome im od srca hvala.

Mi, „Crnogorci u rasijanju“, visoko cijenimo i dobro razumijemo kad predstavnici manjinskih naroda Crne Gore svoje poetsko-muzičko veče nazovu „Crna Gora moja kuća“, pa stoga ne sumnjamo da će i oni razumjeti zašto ćemo im – izabравši za domovinu zemlju koju smo upoznavali i zavoljeli i kroz već odavno etabliranu televizijsku emisiju „Lijepom našom“ – kazati veliko hvala što su nam te večeri omogućili da prošetamo i „Lijepom našom Crnom Gorom“!

Z.D.

Nezaboravno druženje u Crnogorskom domu u Zagrebu

U Gradskoj knjižnici u Zagrebu predstavljena monografiju Dimitrija Popovića

KAZALIŠNI PLAKATI

Monografija „*Kazališni plakati*“ svjetski poznatog hrvatskog i crnogorskog slikara Dimitrija Popovića predstavljena je 1.6. u čitaonici Gradske knjižnice na Starčevićovom trgu u Zagrebu. Promociju knjige – koju su, uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, zajednički izdali Skaner studio d.o.o. Zagreb i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske – organizirale su Knjižnice Grada Zagreba - Gradska knjižnica te NZCH i Skaner studio. Na predstavljanju ove impresivne publikacije – knjige velikog formata koja ima više od 80 stranica i prikazuje preko trideset plakata, nastalih između 1990. i 2010. godine i inspiriranih operama, dramama, baletima i solističkim recitalima – govorili su: voditeljica Gradske knjižnice mr. sc. Ljiljana Sabljak, predsjednik NZCH dr. sc. Radomir Pavićević, povijesničarka umjetnosti Iva Körbler, gospodin Dragi Savićević u ime Skaner studija te sam autor akademski slikar Dimitrije Popović.

Pozdravljajući brojne prisutne, među kojima su bile i ugledne ličnosti iz kulturnog i javnog života, voditeljica Gradske knjižnice mr. sc. Ljiljana Sabljak je kazala:

«Dame i gospodo, poštovani gosti,

Posjetitelji i štovatelji umjetnosti, posebice našeg autora Dimitrija Popovića, čast mi je i zadovoljstvo na početku ove večeri pozdraviti vas u ime Knjižnica Grada Zagreba, Gradske knjižnice i u svoje osobno ime.

Raduje me da u Gradskoj knjižnici možemo promovirati novu monografiju Dimitrija Popovića „Kazališni plakati“, zahvaljujući Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske s kojima, vjerujem započinjemo jednu trajniju suradnju u okviru ciklusa „Svijet u Zagrebu“ Gradske knjižnice u okviru kojeg predstavljamo institute, udruge, veleposlanstva i pojedince naše sugrađane i zemlje te njihovu kulturu.

Zagreb je uvijek vodio računa kako o svom kazališnom repertoaru, tako i o kvaliteti njegove najave – plakatima, koje čuvamo i u našoj zbirci Zagrabiensia.

Plakat kao poseban oblik vizualne komunikacije pojavljuje se u prvoj polovici 19. stoljeća usavršavanjem tiskarske litografske tehnike, a puni zamah dobiva prodorom secesije, kada se afirmira svojom umjetničkom i duhovnom orijentacijom.

Autori prvih hrvatskih plakata uglavnom su slikari i to Bela Csikos - Sessia, Robert Auer, Menci Clement Crnić, Frano Branko Angeli Radovani, Ljubo Babić, Tomislav Krizman, Anka Krizmanić, Edo Murtić i niz suvremenika koje svojim upečatljivim rukopisom nadopunjuje Dimitrije Popović. Upravo u Gradskom kazalištu Komedija na Kaptolu možemo vidjeti njegov plakat za predstavu „Breza“, potaknutu Kolarovom pripovjetkom.

Plakat tako i započinje svoj život kad osvoji prostor i publiku. Plakat informira, stimulira, aktivira, pokreće, interpretira, postavlja pitanja, provocira, uvjerava. Zato je posebno bogatstvo imati na jednom, preglednom mjestu, na okupu, kao što je to u ovoj monografiji, tematski – kazališne plakate jednog autora – gdje dolazi do prodiranja u emocionalnu sferu gledatelja i u fokus proučavatelja. To posebice govorim jer Gradska knjižnica ima jednu od najboljih zbirki povjesti umjetnosti u svojim fondovima i odgojila je generacije studenata u svojoj čitaonici.

Ova monografija „Kazališni plakati“ Dimitrija Popovića prinos je toj zbirci i novim generacijama naših korisnika i sugrađana, ne nužno samo studenata.

Zato pozdravljam ideju Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske da u svoj nakladnički plan uz Skaner studio objelodani ovu vrijednu monografiju.»

Potom se prisutnima na promociji obratio predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević:

«Dame i gospodo,

Pozdravljam vas u ime NZCH kao jednog od izdavača monografije „Kazališni plakati“ Dimitrija Popovića. Ovo je naša zajednička treća monografija Dimitrijevog djela. Projekat smo realizirali sa Dimitrijem i Skaner studiom, a za predstavljanje smo odabrali Knjižnicu grada Zagreba kojom rukovodi g-đa Ljiljana Sabljak.

Dimitrije Popović je po svojem stvaralaštvu polivalentan kreator i umjetnik pa ga sa ponosom možemo predstaviti kao slikara, likovnog kritičara, književnika, publicistu i filozofa koji na sebi svojstven način najsnažnije interpretira događaje, likove a među njima i likove iz biblijske prošlosti te izborom modela u svojim slikama otkriva njihove nove profile ličnosti koje ranije nismo imali prilike vidjeti niti doživjeti.

Eminentni hrvatski slikar crnogorskog porijekla nadahnjivao se djelima Bukovca, Čermaka, Vrbice i Počeka u Cetinju gdje je rođen 1951.g., hrvatskim slikarima u toku studija na Likovnoj akademiji u Zagrebu, crtežima Leonarda i slikama baroka. Inspiracije je našao zajedno sa nadrealistima (surrealistima) Miodragom Dadom Đurićem, Salvadorom Dalijem, Ernstom Fuchsom, Victorom Braunerom koje upoznaje 1974. u Parizu kod kolekcionara Davriera. Zajedno sa njima izlaže četiri godine kasnije u galeriji Alexander Braumüller Tako su nastale njegove trajne vrijednosti koje na sebi svojstven način približava suvremenom čovjeku u svim aspektima dobra i zla ljudskog roda. Svaki dobronamjerman čovjek koji misli i vidi u njegovom slikarstvu dobija poticaj da sagleda mnoge ličnosti jasnije i sadržajnije. Dimitrije u djelima biblijskih tema jače od svih slikara izkazuje kompleksnije profil ličnosti, njihovu ljubav, domoljublje, strasti od mržnje do žudnje, od samopoštovanja do samouništenja i tjelesnog i duhovnog sebe.

Najaviti ću njegovo djelo koje osmišljava od gimnazijskih dana – monografiju „Lux aeterna“ koja sadrži ciklus radova Dimitrija Popovića inspiriran Njegoševim poetsko filozofskim djelima s posebnim akcentom na „Misterijum Luče Mikrokozma“. Središnji motiv ciklusa je ljudsko biće u onoj svojoj kompleksnosti koja ga određuje istovremeno kao stvorenje intelekta i instinkta, emocije i ratia, stvarnosti i misterija, trijumfa i poraza, žrtve i spasenja.

U sklopu ciklusa „Lux aeterna“ – „Vječna svjetlost“ planirana je izvedba monumentalne skulpture „Uslavu Njegoša“. Riječ je o kompoziciji koja na likovno-estetski odnosno simbolički način odražava neke od bitnih značajki Njegoševog pjesničko filozovskog djela: o ljudskom biću, o tajnama njegove prirode, „čovjak čojku tajna je najviša“ te njegovom mističnom i racionalnom osjećaju i poimanju kosmosa, materije, religije, mita, prostora i svjetlosti, činjenja i nečinjenja za druge i sebe.

Izložba i knjiga posvećena Njegošu bit će realizirana u povodu velikog jubileja pjesnikovog rođenja u okviru centralne proslave koja će se održati na Cetinju, u Njegoševoj biljardi u ljeto 2013. Ovo je jedan od priloga autora i članova Nacionalne zajednice crnogoraca Hrvatske i Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske tom velikom jubileju.

Kao slikar imao je oko 60 samostalnih izložbi, dva puta više sa drugim autorima. Izradio je 11 grafičkih mapa, koje je izlagao u više od 150 zemalja na svim kontinentima. Njegove slike se nalaze u blizu 50 najprestižnijih muzeja i galerija. 39 kazališnih plakata u Hrvatskoj i inozemstvu, 14 monografija, snimio 14 tematskih filmova, napisao i izdao 14 knjiga.

U Pforzheimu 1982. godine, Galerija Liberta i Universal Fine Arts iz Washingtona, organiziraju mu izložbu grafika sa Dalijem. Iste godine, u povodu velikog jubileja *Leonardo a Milano 1482-1982*, izlaže ciklus crteža *Omaggio a Leonardo*. U godini jubileja 2000 godina kršćanstva, izlaže u Rimu ciklus raspeća *Corpus Mysticum* – četiri izložbe od Sant Andrea do Pantheona. Dimitrije spada među 15 intelektualaca umjetnika (slikara, likovnih kritičara i filozofa) koji su pozvani da odgovore na pismo Pape Ivana Pavla II, a odgovori su zabilježeni u knjizi izašloj u Milanu 2003.g. Na kraju da spomenem da je Dimitrije za stvaralački rad dobio preko 30 stručnih nagrada, najviše u inozemstvu. Dimitrije dobija dvije najveće državne nagrade za kulturu: od Crne Gore trinaestojulsku nagradu 1988., a u Hrvatskoj Orden reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića 1996. za postignuća u likovnoj umjetnosti.»

O knjizi i plakatu kao sredstvu vizualnog komuniciranja govorila je likovna kritičarka Iva Körbler, autorica uvodnog teksta u monografiju, a gospodin Dragi Savićević svjedočio je o višegodišnjoj uspješnoj saradnji Skaner studija iz Zagreba sa umjetnikom Dimitrijem Popovićem te o ideji nastanka monografije „Kazališni plakati“, osme u nizu zajedničkih publicističkih pregnuća i ne bez razloga uvrštene u Biblioteku „Zlatni rez“.

Na kraju jedne lijepo večeri – nakon što je i sam autor govorio o svom poimanju kazališnog plakata – poštovaoci poznatog umjetnika (koji su do posljednjeg mjesta bili ispunili čitaonicu Gradske knjižnice, a ne mali broj ih je i stajao!) zahvalili su mu toplim aplauzom i potom strpljivim čekanjem da se fotografiraju s „našim Dimitrijem“.

RASKOŠNO POKAZIVANJE MAJSTORSTVA

Giuseppe Verdi: LA TRAVIATA
(HNK Zagreb, plakat u povodu 100. obljetnice smrti)

...
Velika tema Dimitrijevog slikarstva – tijelo kao pozornica i prizorište cjelokupnih emotivnih i mentalnih procesa, ali i tijelo kao ispisana sudbina pojedinca u određenoj vremensko-prostornoj datosti, u nizu plakata funkcionira kao sjajna metafora teme koju umjetnik predočava. Plakati za Verdijevu *La Traviata* (prema Dumasovoj drami *Dama s kamelijama*), razrađivani u nekoliko predložaka za mariborsku Operu i zagrebački HNK, jednakim intenzitetom stavljaju akcent na poruku tijela, ali i na žensko lice i kosu. Isticanje kostiju vilice u profilu protagonistice sugerira element smrti, sudbinu junakinje koja nije dočekala ispunjenje u ljubavi, jednako kao i alegorijski motiv male mrtvačke lubanje na njezinim grudima u predlošku drugog plakata. Ili, u trećem *La Traviatinom* plakatu, bezimene ruke u kosi junakinje koja počinje živjeti svoj vlastiti život više asociraju na daleki eho metafore iz Matoševu *Utjehe kosi*, o kosi koja još nastavlja živjeti nakon fizičke smrti, pa možemo primijetiti da Dimitrije element kose također često vidi kao živu poveznicu između materijalnog i duhovnog svijeta. Na plakatu za Shakespearovu *Kralja Leara* / HNK Zagreb, Dimitrije preko motiva kose koju

kralju vjetar nosi preko lica, i u koju se pletu cvijeće i bilje nošeno vihorom, smješta alegoriju o vjetrovima promjene, smjeni generacija, o novom (povijesnom) vremenu.

Dramatiku Puccinijeve *Tosce* / HNK Zagreb, Dimitrije će naglasiti jednostavnim likovnim rješenjem koje u ovom kontekstu dobiva puni smisao: nadrealističke trake preko lica i vrata signalizirat će rastrganost i emotivne dvojbe glavne protagonistice. Efektno i dramatično likovno rješenje Dimitrije će ponuditi i na plakatu za Bizetovu *Carmen* / HNK Zagreb, inkorporiranjem ruže s trnjem kroz tkivo dekoltea i vrata Carmen.

S druge strane, dirljiva interpretacija *Samsona i Dalile* / HNK Zagreb, neće nužno ići za dramatskim, brutalnim efektima; Samsonov portret ocrta se u dugoj kosi Dalile, rastočeno i nepostojano, čime se naglašava budući razvoj sudbinskih događanja. Taj se tip likovnog rješenja varira i na plakatu za *Romea i Juliju* / HNK Zagreb, gdje nježni, uspavani zagrljaj glavâ ljubavnikâ metaforički sugerira vječnu ljubav koja nakon smrti nastavlja živjeti u onostranom.

Jedan od možda najnježnijih prikaza ženskog tijela javit će se na plakatu *Hommage à Carl Orff* (*Carmina burana* / *Trijumf Afrodite*), gdje je akcent stavljen na ženski torzo u cvijeću kojega grle ruke, poput nedostižnog sna. Dimitrije se ovdje koncentrira na prikaz vječne, univerzalne ljepote ženskog tijela, kao energetske mat(r)ice u ovoj dimenziji materije, u kojoj se, bez patetike, idealno spaja element prokreacije i divljenja savršenstvu prirode.

...

Iva Körbler
(iz uvodnog teksta monografije)

TRIBINA „KARLJICA TEUTA“

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba bili su, sa Klubom albanskih žena Hrvatske „Kraljica Teuta“ Zagreb, organizatori tribine „Karljica Teuta“ održane 18. maja u Novinarskom domu u Zagrebu, uz potporu Ambasade Republike Kosova u Republici Hrvatskoj, Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Među uzvanicima su bili Nj.E. ambasador Republike Albanije u RH Plumba Qazimi, Nj.E. ambasador Republike Kosova u RH, Valdet Sadiku, prvi sekretar Ambasade Crne Gore u RH Branislav Karadžić i predstojnica Ureda Vlade RH za ravnopravnost spolova mr. sc. Helena Štimac.

Na tribini – čiji su moderatori bili Shenida Bilalli i Danilo Ivezić, a koja je bila posvećena ilirskoj kraljici Teuti – govorio je autor knjige „Teuta“ predstavljene te večeri crnogorski književnik

Miraš Martinović te svjetski poznati znanstvenici prof. dr. sc. Aleksandar Stipčević i prof. dr. sc. Bruna Kuntić Makvić.

Brojnim posjetiocima u dvorani Novinarskog doma upriličen je istinski multimedijalni doživljaj u kojem su se smjenjivale poletne članice Plesne grupe „Ilirike“ (pod koreografskom palicom Shenide Bilalli), virtuozna violončelistica Snježana Rucner te glumac Luka Barišić, koji je sugestivno čitao ulomke iz knjige „Teuta“ pisca Miraša Martinovića.

SEMINAR

U organizaciji Ureda za nacionalne manjine u Opatiji održan seminar

MEDIJI I NACIONALNE MANJINE

Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, u saradnji sa Savjetom za nacionalne manjine Republike Hrvatske, organizovao je 4. maja, u hotelu „Admiral“ u Opatiji, jednodnevni seminar „Mediji i nacionalne manjine“. Na ovom, trećem po redu, seminaru posvećenom ulozi medija u demokratizaciji društva i kroz ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na pristup medijima, učestvovali su zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, članovi Savjeta za nacionalne manjine, predstavnici manjinskih udruga i novinari i urednici pisanih i elektronskih glasila.

U skladu sa dnevnim redom skupa, učesnicima Seminara najprije su pozdravne i uvodne riječi uputili predstojnik Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske mr.sc. Branko Sočanac, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske gospodin Aleksandar Tolnauer, zastupnica u Hrvatskom saboru mr. sc. Zdenka Čuhnil, savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za politički sustav prof. dr. sc. Siniša Tatalović i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske prof. dr. sc. Slobodan Uzelac.

U drugom dijelu skupa, predviđenom za pozvane predavače, polaznici Seminara saslušali su izlaganje mr. sc. Zdenke Čuhnil pod naslovom „Ostvarivanje prava nacionalnih manjina na pristup medijima“, zatim prof. dr. sc. Siniše Tatalovića „Zaštita manjina i uloga medija u demokratizaciji hrvatskog društva“ i potom doc. dr. sc. Igora Kanižaja „Analiza izvještavanja o nacionalnim manjinama u medijima“.

U trećem djelu skupa pripadnici nacionalnih manjina i novinari manjinskih listova i glasila bili su u prilici da iznesu neka iskustva ponajprije vezana za izvještavanje o manjinskim temama.

Učesnici skupa bili su u prilici i da vide spot kampanje Vijeća Europe „Dosta“. Cilj te kampanje, kojoj se pridružila i Hrvatska, jeste suzbijanje diskriminacije i prevazilaženje predrasuda prema etničkim skupinama, prije svega prema Romima.

Pozdravivši sve prisutne, predstojnik Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske mr. sc. Branko Sočanac istakao je da je u dosadašnjoj primjeni Ustavnog zakona o zaštiti manjina dostignuta visoka razina normativnih prava i da je iz državnog proračuna za obrazovanje, očuvanje i razvijanje kulturne baštine, ostvarivanje kulturnih programa te izdavaštvo manjina u 2009. godini bio osiguran iznos od preko 157 miliona kuna, ali da su provedeni

stručni skupovi pokazali da se pripadnici manjina u svakodnevnicima još uvijek susreću s poteškoćama vezanim za provođenje dijela propisanih Ustavnim zakonom. Stoga je podvukao: *«Značajna je uloga pripadnika nacionalnih manjina na ostvarivanju i provedbi Ustavnog zakona. Na nedavno održanim savjetovanjima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, bilo je istaknuto da vijeća imaju pravo i ovlasti ... da daju mišljenja i prijedloge za programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini.»*

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske gospodin Aleksandar Tolnauer naglasio je da je u Savjetu uloženi veliki napor od 2003.g. kako bi se pitanje doživljavanja manjina kroz medije stavilo u fokus, jer se javnost jedino putem medija upoznaje i sa manjinama i sa njihovim problemima i dostignućima i sa onom politikom koja je Savjetu najvažnija i koja se stalno podvlači, a to je integracija nacionalnih manjina sa njihovim identitetom. Istakao je da je neosporna činjenica da je ogroman napredak napravljen i u statusu i u položaju nacionalnih manjina i u njihovoj afirmaciji u javnom životu, ali da se – kad su u pitanju mediji – o tome ne bi moglo tako suditi. Jer: *«Analizirajući program i HTV i radija i mnogih pisanih medija, može se uočiti da su emisije namijenjene nacionalnim manjinama često vezane ne za direktne probleme nacionalnih manjina, nego za neke osobe i ličnosti koje ih predstavljaju ... a to uvijek ide ka nekom skandalu.»* Naglašavajući da su i predstavnici manjina zaslužni za položaj i afirmaciju Hrvatske te da bi se stvarno trebalo afirmirati ono što su manjine napravile, predsjednik Savjeta je rekao: *«Ono što je najveći problem je uvođenje programa za nacionalne manjine na njihovim jezicima. Postoji međunarodna obveza koju je Hrvatska potpisala, a tih emisija dan-danas nema!»*

Gospodin Tolnauer iznio je i podatak svakako vrijedan navođenja da Savjet za nacionalne manjine u ovom trenutku financira 64 manjinska lista (od kojih su samo dva na tržištu), da se za to izdvajaju znatna sredstva i da će se morati proanalizirati da li je to i svrsishodno, pogotovo u ovom trenutku.

Zastupnica u Hrvatskom saboru mr. sc. Zdenka Čuhnil navela je kako posljednje dvije godine slušamo kako model multikulturalnosti u Evropi nije uspio, ali i da se pitamo da li smo mi možda na putu da u tom modelu uspijemo! Pojasnivši da multikulturalnost u Njemačkoj, Francuskoj nije bila legislativno praćena te da nije bilo omogućeno upoznavanje i kvalitetan suživot manjina – društva su išla paralelno (jedno pored drugog), pa je nepoznavanje pojedinih kultura dovelo do rađanja suprotnosti – gospođa Čuhnil je istakla: *«Da se upravo to ne bi kod nas događalo, mislim da je Hrvatska prije deset godina – donoseći sve manjinske zakone – na putu da u budućnosti izbjegne i nepoznavanje kultura i nepoznavanje prava manjina i nepoznavanje jezika manjina.»*

Naglašavajući kako manjine moraju upoznati većinsku kulturu (za što mogućnosti u medijima ima!), ali i da većini moramo približiti sve tematike kultura koje su kod nas (kako upravo sve različitosti ne bi generirale u datom momentu određene suprotnosti i konfliktne situacije), zastupnica u Hrvatskom saboru je istakla kako uvijek očekujemo od medija da progovore na način približavanja, a ne samo o konfliktnim situacijama i o stigmatiziranju manjina te je konstatala: *«Razmišljajući o tome na što su sve manjine spremne – jer i ja pripadam manjini – mislim da su manjine potpuno spremne na integraciju u ekonomskom, političkom, socijalnom segmentu. Ono što zaista žele zadržati, jeste njihova kultura, njihov identitet koji se prije svega karakterizira njihovim jezikom!»*

Pozdravljajući prisutne i napominjući kako će se ubrzo sastati s vodstvima informativnih kuća i razgovarati o njihovom odnosu prema nacionalnim manjinama, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske prof. dr. sc. Slobodan Uzelac je ustvrdio kako je Hrvatska danas suočena sa slabljenjem elementa zaštite i unapređenja javnoga interesa u cjelini u sredstvima javnih komunikacija te da je prva dimenzija koja stradava u tom slabljenju javnog interesa upravo dimenzija zaštite prava manjina, ali i zaštite prava manjina na preuzimanje svog djela odgovornosti za naše zajedničko društvo, te je pojasnio: *«Dakle o dva je prava riječ: o pravu na zaštitu i o pravu da sudjelujem i preuzmem svoj dio odgovornosti. Oba su ta prava, kad je riječ o manjinama, u javnosti otvorena. Naravno, da zagovaramo da se oba ta prava ocrtavaju u dva globalna modela: jedan je, prije svega, tretman manjinskih pitanja unutar cjelovitog informativnog sustava. To mi se čini glavnim problemom. U tom cjelovitom sustavu manjinska pitanja nisu tretirana onako kako bi trebalo biti, osim kao ekscesna pitanja. ... Drugo pitanje je slabljenje dimenzije tretmana manjinskih pitanja, unutar manjinskog podsustava informiranja.»*

U drugom dijelu Seminara, u svom izlaganju o „Ostvarivanju prava nacionalnih manjina na pristup medijima“, gospođa Čuhnil je učesnike seminara (kojima su kao materijali bili podijeljeni Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, Zakon o HRT i Zakon o elektroničkim medijima) podsjetila što je sve Hrvatska učinila u zakonodavnom okviru, prije svega kad su u pitanju mediji i, zadržavajući se na segmentu informiranja nacionalnih manjina na jeziku nacionalnih manjina, posebno istakla da je i u Zakonu o HRT i u Zakonu o elektroničkim medijima definirano pravo manjinama na pristup medijima tako što bi imale emisije na jezicima manjina. Međutim: *«Kada se u analizama govori o prisustvu manjina na TV, svuda gdje se spominje nacionalnost, navedeno je da je to manjinska emisija, a manjinske emisije su one koje su na jezicima manjina!»*

Savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za politički sustav, prof. dr. sc. Siniša Tatalović u svom izlaganju pod naslovom „Zaštita manjina i uloga medija u demokratizaciji hrvatskog društva“ kazao je da kad danas govorimo o ukupnom ostvarivanju prava nacionalnih manjina možemo izraziti zadovoljstvo u mnogim segmentima, ali da ne možemo izraziti zadovoljstvo kada je riječ o ostvarivanju prava manjina na pristup medijima, naglašavajući pri tom da za to snose odgovornost i predstavnici nacionalnih manjina, jer je Hrvatska već 1997.g. pristupila Evropskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima, a 2000. je usvojila Zakon o službenoj uporabi jezika i pisma manjina kojim je regulirano da pristup javnim medijima ima šest nacionalnih manjina! A, uvjeren je, za pristupanje manjina medijima ne nedostaju niti novac niti kadrovi!

Najzad, treba reći da je izuzetnu pozornost sudionika seminara pobudilo i gotovo jednosatno izlaganje doc. dr. sc. Igora Kanižaja pod naslovom „Analiza izvještavanja o nacionalnim manjinama u medijima“, čijem je integralnom tekstu svakako pravo mjesto u za to primjerenom periodici.

Z.D.

POVODOM OBILJEŽAVANJA 200 GODINA ROĐENJA PETRA II PETROVIĆA NJEGOŠA (1813. –2013.)

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske je prihvatila prijedlog i pridružila se našem članu akademskom slikaru Dimitriji Popoviću u realizaciji projekta.

U sklopu ciklusa *LUX AETERNA* planirana je izvedba monumentalne skulpture „*U SLAVU NJEGOŠA*“. Po zamisli velikog umjetnika Dimitrija, riječ je o kompoziciji koja na likovno-estetski odnosno simbolički način odražava neke od bitnih karakteristika Njegoševog pjesničko-filozofskog djela: o ljudskom biću, o tajnama njegove prirode „čojak čojku tajna je najviša“ te njegovom mističnom i racionalnom osjećanju i poimanju kosmosa, materije, religije, mita, prostora, svjetlosti. Skulptura će biti *odlivena do kraja septembra 2012.*

Ovaj zajednički kapitalni projekt sa Dimitrijem, dugo je i promišljeno pripreman. On se ne može realizirati ako se mi svi ne uključimo u njega, tako da donacijama svih nas i svakoga od nas pojedinačno, kao i naših prijatelja, osiguramo na posebnom žiro računu sredstva za nabavku materijala i odljevanje skulpture „*U SLAVU NJEGOŠA*“ u Lijevaonici Hrvatske likovne akademije. Sredstva bi se prikupljala počevši od 1. februara 2011. do 1. septembra 2012. i uplaćivala na *posebni donatorski žiro račun NZCH* (uplatitelj, namjena-donacija i iznos) kod *Privredne Banke Zagreb, broj žiro računa:*

2340009 – 1510458063

Uplata je moralna obaveza onih koji vole svoje korijene. Imena svih donatora će biti upisana u Povelji pored skulpture na Cetinju. Sredstva ne mogu biti iz proračuna Republike Hrvatske.

U ime Kordinacije vijeća
Prof. emer. dr. sc. Veselin Simović

U ime NZCH
Dr. sc. Radomir Pavićević

IZBORI ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE

Na temelju članka 59.b Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (»Narodne novine«, br. 33/2001, 10/2002, 155/2002, 45/2003, 43/2004, 40/2005, 44/2005 - pročišćeni tekst i 109/2007), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 19. svibnja 2011. godine donijela

ODLUKU

O RASPISIVANJU IZBORA ZA ČLANOVE VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA U JEDINICAMA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Za dan provedbe izbora određuje se nedjelja, 10. srpnja 2011. godine.

Rokovi teku od **21. svibnja 2011. od 00:00 sati**. Prijedlozi lista kandidata za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina moraju biti zaprimljeni (prispjeti) nadležnom izbornom povjerenstvu najkasnije u roku 12 dana od dana raspisivanja izbora, dakle **1. lipnja 2011. do 24:00 sata**. Nadležno izorno povjerenstvo će sastaviti i u javnim glasilima objaviti sve pravovaljano predložene liste kandidata za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, navodeći tko su predlagatelji, kao i izbornu listu, najkasnije u roku 48 sati od isteka roka propisanog za postupak kandidiranja i podnošenja prijedloga, dakle **3. lipnja 2011. do 24:00 sata**. Nadležno izorno povjerenstvo utvrdit će rezultate glasovanja na biračkim mjestima na svom području najkasnije u roku 24 sata od zatvaranja birališta, dakle **11. srpnja 2011. do 19:00 sati**.

(<http://www.nacionalnemanjine.vlada.hr/>)

*Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i njene članice predložili
kandidate za članove vijeća i predstavnike crnogorske nacionalne manjine
u Republici Hrvatskoj za izbore 10. 7. 2011. godine*

IZBORI ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA

Predložene su i od strane izbornih povjerenstava prihvaćene slijedeće kandidature:

VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA
(25 kandidata – prijedlog Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb)

VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA SPLITA
(15 kandidata- prijedlog Zajednica Crnogoraca Split)

**VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE**
(25 kandidata – prijedlog Zajednica Crnogoraca Split)

VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA RIJEKE
(15 kandidata – prijedlog Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka)

**VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE**
(25 kandidata – prijedlog Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka)

VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA PULE
(15 kandidata – prijedlog Zajednica Crnogoraca Pule)

VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE ISTARSKE ŽUPANIJE
(25 kandidata – prijedlog Zajednica Crnogoraca Pule i Društvo Crnogoraca
i prijatelja Crne Gore Bujština – Umag)

**PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
ZA ZAGREBAČKU ŽUPANIJU**
(1 kandidat – prijedlog Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb)

PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE ZA GRAD ZADAR
(1 kandidat – prijedlog Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske)

**PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
ZA ZADARSKU ŽUPANIJU**
(1 kandidat – prijedlog Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske)

PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE ZA GRAD OSIJEK
(1 kandidat – prijedlog Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Osječko-baranjske županije- Osijek)

**PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
ZA OSIJEČKO-BARANJSKU ŽUPANIJU**
(1 kandidat – prijedlog Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Osječko-baranjske županije – Osijek)

**PREDSTAVNIK CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
ZA VUKOVARSKO-SRIJEMSKU ŽUPANIJU**
(1 kandidat – prijedlog Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Osječko-baranjske županije – Osijek)

Nije bilo lako odvažiti se i vrsnom književniku Mirku Kovaču – laureatu mnogobrojnih prestižnih nagrada (od NIN-ove nagrade kritike, preko Andrićeve nagrade, do Herderove nagrade za književnost i međunarodne nagrade Tucholsky švedskog PEN-centra), a među njima i najvišeg crnogorskog priznanja za književnost (Njegoševе nagrade za knjigu pripovjedaka „Ruže za Nives Koen“) – uputiti pismo s molbom da čitaoci „Crnogorskog glasnika“ saznaju jednu, možda manje poznatu, stranicu iz njegovog života. Nezaboravne riječi gospodina Kovača, izgovorene 24.2.2009.g. u sali Novinarskog doma u Zagrebu, da se nikad nije tako osjetio Crnogorcem kao kad je čitao „Skotnu vučicu“ Jevrema Brkovića: «Otkuda sada taj osjećaj pripadnosti tome svijetu? Pa otuda što je na mene nasrnulo sve ono od čega se bježi iz te zemlje, od čega se umire za nju, sve ono zbog čega joj se vraćaš, zbog čega je u nekim satima mrziš, sve ono što te u njoj može snaći, zlo i dobro, visokoumne misli i plitkoća duha, podlost i odanost, moralno i profano.», samo su me uvjeravale koliko takvih „stranica“ ima.

No, nije lako sad ne iskazati i uredničku ponesenost – čak i po cijenu da me sustigne usud iz piščevih riječi na pomenutoj promociji da su «Crnogorci vazda imali tačan osjećaj da su mali, i pretjeran da su važni» – što je od gospodina Kovača dobijen rukopis iz njegove još neobjavljene memoarske građe! A nije bilo lako ni čitalačku radost suspregnuti nakon spoznaje da nam u upućenoj „stranici“ zapravo otkriva kako se u dječčkim danima susreo s poezijom Tina Ujevića!

Ako znamo da je za roman gospodina Mirka Kovača „Grad u zrcalu“ (koji je 2008. godine dobio nagradu „Vladimir Nazor“ za najbolje prozno djelo, zatim nagradu „Meša Selimović“ za najbolji roman s područja Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore te Trinaestojulsku nagradu, najveće crnogorsko nacionalno priznanje) književnik Dragan Radulović, u prikazu objavljenom u „Ljetopisu crnogorskom“ (br. 4), napisao: «„Grad u zrcalu“ je prava svetkovina književnosti. Knjiga za koju, pošto je pročitamo, shvatimo koliko nam je u stvari nedostajala.», onda preostaje samo da pozovemo čitaoce da se na stranicama koje slijede uvjere koliko nam nedostaje i memoarska knjiga „Vrijeme koje se udaljava“, a čijem se skorom objavljivanju iskreno nadamo.

Mirko Kovač:

KNJIGE ZA POTPALU

Imao sam petnaest godina kada sam na polici Gradske čitaonice pronašao dvadesetak tankih knjižica pjesama Tina Ujevića *Auto na korzu*, u izdanju *Slobodne misli* iz Nikšića (1932.), a da ništa nisam znao o autoru, niti mi je bilo jasno zašto su jedino te knjižice stavljene na hrpu, jedna na drugu, a ne onako kako knjige stoje na policama biblioteka. Izvučene iza dječčijih slikovnica velikog formata i ilustriranih izdanja bajki, stavljene na rub police, bile su nadohvat ruke, premda ih nitko nije čitao, niti pomaknuo s toga mjesta. Gradska čitaonica bila je blizu moje kuće, svraćao sam u nju gotovo svakog dana poslije satova na

prijepodnevnj nastavi, ali ne samo da bih čitao, nisam bio knjiški moljac, imao sam već podosta zarađenih ožiljaka u tučnjavama i igri, nego da bih pod maskom čitača zurio u koljena i dojke knjižničarke Mare, udovice koja je bila svjesna da je privlačna i da nas dječčake uzbuđuje. Nisam bio jedini napaljen

na taj živi erotski izvor; neki đaci iz starijih razreda bili su smioniji, vrzmali su se oko nje i uvijek su se nešto došaptavali, a ona bi ih lupnula po obrazima ili blago odgurnula uz veseli hihot. Nama mladahnama nije dopuštala da joj se približimo, a ako bi nekomu od nas uspjelo da je naglašeno erotski dodirne, ili joj se ponudi kao ljubavnik, odbrusila bi nimalo umiljato:

"Javi se kad izađeš iz pelena, balavče".

Pa ipak, zahvaljujući erotičnoj knjižničarki čitao sam gotovo svakog dana i često ostajao posljednji kako bih potpisao papirić, razdužio knjigu koju sam čitao za stolom u kutu čitaonice, jer knjige se nisu mogle iznositi izvan zgrade, čak su posvuda bili istaknuti napisi da je to strogo zabranjeno. Na jednom zidu bio je krupan napis: *učiti, učiti i samo učiti*, a ispod citata pisalo je Lenjin. Kad god bih podigao glavu sa štiva koje sam čitao, ugledao bih taj napis i brže-bolje vraćao se čitanju, ne zato što sam bio poslušan i marljiv lenjinist, nego sam to činio vragolasto, a ako bi me netko pogledao, upirao sam prstom u napis. Od tih novih mitova često sam pravio sprdnju; to me više puta koštalo, a jednom sam kažnjen ukorom pred isključenje kada sam parodirao, prepjevao i unakazio *Krvavu bajku* Dese Maksimović. Ta moja blasfemična poema ubrzo je u školi postala tajno štivo, širila se kao i svaki zabranjeni materijal, prepisivana je rukom, tako da sam posljednju njezinu verziju jedva prepoznao, jer svatko je prepisujući ponešto svoje dodavao, pa je u jednom trenutku dospjela do razine vulgarne poezije s kojom više nisam imao ništa, a na ispitivanju, pred ideolozima omladinske organizacije, lako sam se odrekao te svoje parodije i svalio krivnju na epigone.

Ponekad sam uzimao više knjiga kako bi razduživanje potrajalo; tada bih se primaknuo što bliže knjižničarki, počeo bih ubrzano i uzbuđeno disati, a jednom sam se naslonio na njezino koljeno tako da je osjetila kako je "mališan bode", pocrvenila je i strogo mi priprijetila da će sve reći mojoj majci i prijaviti me upravitelju koji će me udaljiti iz čitaonice, a možda i surovo kazniti, jer tko dirne ili uvrijedi njegovo osoblje, crno mu se piše, rekla je. Postidio sam se i pokunjeno izašao, sljedećih dana nisam dolazio u čitaonicu, a kada sam se ponovno pojavio, knjižničarka me s naklonošću i srdačno dočekala, "Baš sam se pitala što je s mojim udvaračem", hihotala se, dok me s otvorenih vrata svoje kancelarije promatrao upravitelj Šoć, strog čovjek kojega su svi smatrali mučenikom, jer je njegovao bolesnu ženu prikovanu za invalidska kolica. Bilo mi je neugodno dok sam stajao na otvorenoj sceni čitaonice, pred očima ljubitelja knjige i čitanja, a uza sve, čutio sam da je knjižničarka te riječi o udvaraču izustila prezirno, s visina svoje zrelosti i nadmoći tijela koje je zračilo erotikom. To sam doživio kao šamar na javnom mjestu, kao ismijavanje djevca.

Za tih nekoliko dana dok sam izbivao iz čitaonice, dogodila se velika čistka polica, velika inventura sumnjivih knjiga u kojoj su sudjelovali neki "mladokomunisti" iz Komiteta omladine, gadan i bahat soj novih arivista; u tom ideološkom poslu jedino knjižničarka Mara nije imala nikakva udjela, čak ni kao popisivač. Drug Šoć je postao upravitelj, jer je od rane mladosti bio u dodiru s knjigama i to kao grafički radnik, slovoslogač i sindikalist. Svi su ga

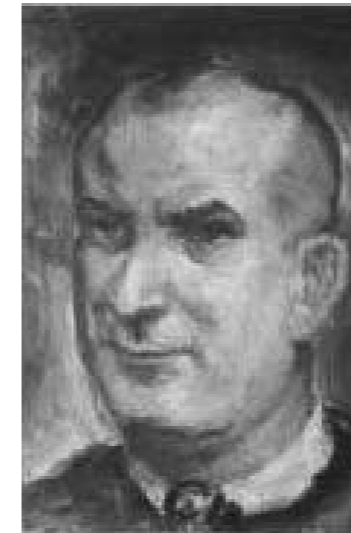
doživljavali kao načitanog i obrazovanog, jer se često služio citatima pozivajući se ponajviše na Lenjina, makar to bila i glupost, neko opće mjesto, kao primjerice "knjige zlata vrijede, što reko drug Lenjin", a takve i slične izreke svakodnevno je prosipao sve dok nije postao predmet sprdnje, pa su ga upravo njegovi komunisti ponajviše zadirkivali, "kako ono reče Lenjin", a onda je jednog dana našao izlaz u samoubojstvu, ostavio je poruku da više ne može podnijeti ženinu tragediju, objesio se za gredu u kutu svojega ureda; noge su mu gotovo dodirivale hrpu knjiga za potaplu, knjiga na kojima se nije ogrijao.

Sada više nije bio na policama samo paketić Tinovih knjiga, nego su posvuda ležale na hrpama knjige obilježene kao štetne i nepoćudne, bilo na podu ili na rubu polica, neke su bile složene, a neke samo nabacane na gomilu. Bilo je zabranjeno da se te knjige gledaju ili uzimaju u ruke; nije se smjelo rovati na tom otpadu - to je ideološka komisija iz kulturne zajednice odredila za lomaču, jer to je bila prva čistka predratne čitaonice, zaklade "trulog bogataša" Simovića, strijeljanog odmah nakon rata 1945. godine, nazvanog kvislingom i knjigoljupcem, čija je biblioteka bila puna ozloglašanih knjiga, mahom antikomunističkih. Pa ipak sam, unatoč budnom oku knjižničarke, uspio staviti u hlače, ispod remena, tanku Tinovu knjižicu *Auto na korzu*.

Nakon zatvaranja Gradske čitaonice u pet sati popodne, knjižničarka me zadržala; mislio sam da će mi pokazati nešto od svoje erotske raskoši, pa sam već drhtao, ali ona me zapravo unajmila da joj pomognem prenijeti osuđene knjige u kancelariju upravitelja Šoća, a zauzvrat ću dobiti nekoliko knjiga s te hrpe "reakcionarnog smeća". Brzo smo i veselo, Mara je svo vrijeme pjevala, prenijeli "knjige za potpalu" i uredno ih složili s obje strane peći-bubnjare, a drva su bila već u rujnu ispiljena u kratke trupce i poredana duž hodnika. Unatoč tomu što smo užurbano slagali knjige, nisam gubio nadu da ću onjušiti Marine dojke ili prilegnuti na njezine jake butine, pa iako se to nije dogodilo, ipak je mojim tijelom prostrujala ona slatka požuda u času kad je knjižničarka uvukla ruku ispod moje košulje i džempera da bi sakrila nekoliko knjižica uzetih onako nasumice, s hrpe osuđenih knjiga, "Ovo je kažnjivo, ne bih smjela, to je kao da pomažeš osuđeniku", rekla je, a ja sam blago pritisnuo njezinu ruku, da je još malo zadržim ispod košulje, jedino nisam mogao obuzdati pjetlića koji se napeo; ona to srećom nije osjetila. Čim sam se udaljio od Gradske čitaonice, izvukao sam knjige i pogledao ih, ništa mi nisu značile; i dan-danas sjećam se jednog naslova *Crvena aždaja komunizma*, ne vjerujem da sam tu knjižicu ikada pročitao. Ja sam bio zadovoljan što sam ukrao primjerak Tinove zbirčice

Auto na korzu, jer dok sam je krišom listao još u čitaonici i odmah zapamtio neke stihove, znao sam da će me ono pjesnikovo tajnovito, nedokučivo, privlačiti istom erotikom kao guzovi i sise knjižničarke Mare.

Tin Ujević
(rad slikara Mirka Kujačića)

Kada sam kod kuće držao u rukama Tinovu knjižicu čudnog naslova, bio sam nestrpljiv da je počnem što prije čitati, a kako stranice nisu bile razrezane, uzeo sam svoj mali perorez, jedan lijepi perorez s koricama u obliku ribice, očev dar što mi ga je donio na povratku iz Sarajeva gdje mu je dr. Čavka operirao kataraktu, i pažljivo razrezivao listove pri vrhu, što je značilo da knjigu nije nitko prije mene čitao, a i kasnije sam puno puta na taj način deflorirao knjige; taj sam termin negdje pokupio, netko je pisao o tome kako mu je to najveći gušt uzeti nevinost nečitanoj knjizi i kako je to najsladši trenutak rasparati spojene listove, taj *virgo intacta* knjige. Bilo je samo šesnaest požutjelih listova te knjižice i isto toliko pjesama. Nikakve bilješke o autoru nije bilo, ali sam se na trećoj stranici zagledao u pjesnikov portret, bilo mi je drago i odmah sam živnuo kad sam pročitao da je to rad slikara Mirka Kujačića, svojte po ženskoj liniji, pa sam pozvao majku, pokazao joj pjesnikov portret i pročitao čiji je rad, a ona je uzdahnula i rekla kako je slikara i brata od strica posljednji put vidjela prije rata kad je nakratko došao iz Pariza u posjet rodnom kraju.

Ne znajući ništa o autoru, počeo sam čitati prvu pjesmu *Polihimnia* i zapanjio se kako baš ništa nisam shvaćao, što i nije bilo čudo, jer sam dotad čitao lake pjesnike ili junačke narodne pjesme u desetercu, a sada se preda mnogom otvaralo nešto posve drukčije, gotovo apstraktno - trebalo mi je mnogo godina truda i čitanja, pa i lutanja, da bih shvatio ono što je točno rekla Susane Langer u svojoj knjizi *Problems of Art* da je "prava umjetnost apstraktna" i da apstrakcija luči jasnoću kojom se otvaraju vrata umjetnosti. Čitao sam i čitao, učio napamet *Polihimniu*, a nisam imao nikoga da mi pomogne; profesori bi još i ponešto znali o Vojislavu Iliću ili Zmaj Jovi, ali o Tinu i uopće poeziji kao lijepoj umjetnosti koju tvore riječi, ne vjerujem da bi išta znali ili bi se tek spleli u mreži semantike i estetike, ako bi se i toliko usudili o kužnom pjesniku bačenom iz biblioteke na gomilu knjiga za potpalu peći-bubnjare u uredu upravitelja Gradske čitaonice. Nitko mi nije mogao pomoći u zapuštenom gradu bez kulture, u kojemu su i ljudi s fakultetima bili nepismeni, a škole tavorile i gušile se u programima punim lažne i iskrivljene povijesti, punim hvale piscima socijalne i revolucionarne književnosti, da kao mlad dečko, petnaestogodišnjak, otkrijem čari moderne poezije, pa sam se dovijao kako proniknuti u tu pjesničku tajnu, u poeziju kao "paradigmu stvaralačkog govora". I što sam činio? Navečer bih pozvao majku, umornu od dnevnih poslova, zapanjujuće bistru i senzibilnu ženu, imala je samo osnovnu školu, i onda bih joj više puta čitao te prve strofe iz *Polihimnie* koje su i mene mučile:

*Ko li će od nas reći kroz sipime
talas života, buran, što himnodija?
Ko li će od nas žene serafime
da pjeva, i da ljubav psalmodija?*

*Ko li će dahnut dušu u sestine,
dati sirventi krepost radija?
Ko li će sliti u nove kvartine
madrigal čežnje, plam Saadija?*

Ona je pomno slušala, mirno, gotovo pobožno, a kada sam je upitao jesu li je stihovi imalo dirnuli ili su samo zazvonili, mogu li se te riječi i njihov zvuk uopće pojmiti, ona je kratko šutila gledajući u svoje ruke, a potom je tiho, kao prava mudrica, izustila nešto što nikad neću zaboraviti:

"Dovoljno je što se spominje duša i ljubav, pa da sve bude jasno."

I kad god sam kasnije majci čitao Tinovu *Kolajnu* i naglasio stih *no nigdje kraja našem bolu*, ona bi pognula glavu, a jednom je briznula u plač. Mora se uvijek provesti s poezijom, a ja i dandanas ne idem na počinak ako ne pročitam nekoliko pjesama, to je umjesto molitve, da bi se shvatilo da su i pjesničke igre s nepoznatim riječima isto tako djelotvorne kao i s poznatim, jer poezija je privid, a privid se ne tumači, nego lovi prije nego što se slike oblikuju. "Poezija se hvata u letu", pisao je buntovni pjesnik Algernon Charles Swinburne, tako da i ja više nisam odgonetao značenja riječi, nego sam čitajući sve više uranjao u glazbu riječi - njihov se smisao prelijevao u moja ćutilla na nov i drukčiji način, jer taj pjesnik čiju sam zbirku ukrao s police u čitaonici također se služio jezikom i riječima kao i svi pjesnici, ali on je to činio na način kako nitko drugi nje umio. Uzalud će ga netko oponašati, njegovo je kazivanje jedinstveno.

Dobar moj drugar iz djetinjstva, stariji od mene tri godine, bio je loš đak kao i ja, pisao je pjesme, kasnije je postao cijenjeni lingvist, diplomirao je i doktorirao kod glasovitog profesora Ljudevita Jonkea na Zagrebačkom sveučilištu, poklonio mi je *Kolajnu* Tina Ujevića, prvotno izdanje S. B. Cvijanović, Beograd, 1920. godine; ubrzo sam znao naizust sve pjesme iz te zbirke, ne samo ja nego i moja majka. Došao sam i do knjige pjesama *Ojađeno zvono*, izdanje Matice hrvatske, Zagreb, 1933. godine; posudio sam je iz biblioteke starog profesora književnosti V. M., na svakoj knjizi imao je svoj pečat i podatak gdje je i kad knjiga kupljena. Dugo je bio bolestan, pričalo se o njegovoj misterioznoj bolesti, nje govala ga je sestra, usidjelica. Jednom sam došao kad ona nije bila kod kuće, pa me stari profesor zamolio da mu operem noge, što sam poslušno učinio, a dok je moćio stopala u lavoru tople osoljene vode, uzbudljivo je pričao o svojim ljubavnim avanturama iz mladosti. Ja sam bio jedini kojemu je posuđivao knjige, bio mi je zahvalan jer sam više puta dovodio neke od svojih vršnjaka da ga posjete, bili su to nestašni i vragolasti dječaci, njemu su se sviđali baš zato što su bili veseli i bučni, katkad divlji; često su ga škakljali, pa se znao zagrcnuti od smijeha. Bio je čudesan, lud starac, lijepo je govorio o knjigama i piscima koje je poznao. Tinove pjesme nije volio, a najdraži su mu bili stihovi nekog japanskog pjesnika:

*Pred bijelom krizantemom
i škare za trenutak
oklijevaju.*

Jednom mi je dugo držao ruku, bio sam na odlasku; sve je činio da me još malo zadrži, a onda je na rastanku drhtećim glasom izustio:

"Hvala ti što unosiš dašak života i mladosti u ovu tmurnu sobu punu smrti."

Ubrzo je umro, a Tinovo *Ojađeno zvono* ostalo mi je kao uspomena; knjigu nisam prijavio njegovoj sestri koja je samo mjesec dana nakon bratove smrti cijelu biblioteku darovala Gradskoj čitaonici. Te sam godine ferije provodio u Klobuku kod bake, odnio sam torbu knjiga među kojima je *Ojađeno zvono* bilo na prvom mjestu. Osamio sam se u bakinoj kućici pokraj ceste, tu sam bio sretan, ponešto sam radio oko kuće, uređivao male podzide i suhomeđe, brinuo o pčelama, a uspio sam pripitomiti jednog pijetla s velikom crvenom krestom; često mi je sjedio u krilu.

Moja baka ostala je udovica u svojoj dvadeset drugoj godini, a kada joj je muž, kraljevski oficir crnogorske stojeće vojske, poginuo u Prvom svjetskom ratu, tjedan dana nakon njegova pokopa, s dvije svoje kćerkice, jedna je bila tek rođena, a druga starija samo godinu dana, vratila se svojim roditeljima i nastavila s poslovima što ih je i prije radila, mahom oko vinograda, jer je njezin otac Tomo na nekoliko brežuljaka u Lastvi kod Trebinja imao uređene vinograde, uzgajao je sortu vranca; njegovo je vino bilo "misno", jako i gusto, s guštom se pilo u hotelima i boljim gostionicama, a i na terevenkama nove elite i ratnih profitera, na pijankama oficira trebinjskog garnizona, a bogme su i svećenici to vino kušali u satima opuštanja; djed je Tomo svake godine za Božić sam nosio na dar u obje crkve, katoličku i pravoslavnu, po bačvicu te "Kristove krvi".

Baka je kod roditelja podizala svoju djecu, bila je marna i sve je znala raditi, s koscima se nadmetala, a to je najteži posao. Ljetne mjesece, sve do berbe, provodila je u Klobuku, u "kući za izdig", to je ta kuća koju sam volio, a nakon smrti svojih roditelja i udaje kćeri, baka je ondje živjela sama, pa su i za nju bili veseli dani kad god sam je obilazio, a sreća i radost ako sam mogao provesti s njom makar dva tjedna. Uvijek je držala "nešto živog", tako se to govorilo ako se ima krava, koja ovca, svinja, kokoš, kljuse ili magare da bi se dopremila drva za ogrjev, a s jeseni u sepetima iznio gnoj na dolinu. Magarac je, ta sveta životinja, i ljeti teglio po dva burila vode, s udaljenih izvora u Bijeloj gori koji nikad nisu presušili, ni za najvećih žega u kolovozu. Baka je sve poslove sama obavljala, a oko onih težih, žetve i vršidbe, oranja i sijanja, svi su pomagali jedni drugima; objedovalo se zajedno na gumnima, a potom bi se malo prileglo u hladovini; sjećam se da sam kao dijete mahao grančicom iznad bakina lica i tjerao muhe da je ne uznemiravaju dok spava. Svi su bili solidarni, svatko je svakomu pomagao; jesu li ta vremena prošla?

Kuću u Lastvi prepisala je na posvojče, svog nećaka, čije je roditelje pokosila epidemija španjolice 1917. godine. Taj siročić izmetnuo se u pogana stvora, propalicu koja je pokušala silovati moju baku, a kako je bila u dobroj snazi, premda već u dobi od pedeset šest godina, sama se obranila, a onda su sinovi njezine starije kćeri unakazili napasnika; ostao je bogalj, priglup na oba uha, s rukom zgrčenom u laktu koju više nikad nije mogao ispružiti. Svi smo

*Sa dodjele Njegoševe nagrade
2009. godine na Cetinju*

odobravali taj okrutni čin bakinih unuka, mojih rođaka, a i oni su bili kavgađžije, jedino se to nije sviđalo mojoj majci koja je mislila da je toga drznika trebalo samo zastrašiti, a ne "kažnjenog od Boga još više kazniti". Ali što se može, naš je svijet surov i tu nema mjesta finesama.

Toga ljeta čitao sam više knjiga, ali slast na kraju svakog čitanja bile su Tinove pjesme iz te tri zbirčice koje sam stalno nosio kao kakav osobni dokument, kao propusnicu koju bih pokazao nevidljivom vrataru na ulazu u izabrani kutak kamo sam odlazio čitati. Jednom bi to bila stara napuštena crkva, drugi puta špilja, bilo ih je pet-šest u okolici, a imao sam i svoje drvo, veliki hrast uz koji bih se vješto pentrao, a u gustoj krošnji napravio sam udobno sjedalo od ispreplijetanih grana. Sjedio sam u toj krošnji i glasno čitao, a

posvuda je uokolo bilo pusto, samo bi se povremeno baka glasнула opominjući me da ne padnem, čak je naglo znala zavikati da odmah siđem s drveta, jer bi joj se ukazala vizija kako padam i ostajem grbav. Za svakog grbavca iz mog kraja pričalo se da je pao s drveta.

Odlazio sam pješice do jedne uzvisine i strme litice; tu je nekad bila granica Austro-ugarske s Crnom Gorom, betonski bunker i ruševine kamene osmatračnice, a ispod tih utvrda bilo je nekoliko podzemnih odaja; neke su vjerojatno služile za odmor stražara, još su ondje bili ostaci zahrđalih vojničkih kreveta. U to sklonište i negdašnje skladište streljiva silazio sam željeznim stubama ukopanim u betonski zid. Odaje su bile vlažne, voda je kapala i slijevala se niza zidove, plijesan je štipkala nosnice, a bilo je i životinjskih kostiju, jer su seljaci, do te uzvisine i zaravni, "austrijskom džadom", dovodili bolesne i onemoćale mazge i konje, udarali ih macama, a čim životinje posrnu gurnuli bi ih kroz otvor u to skladište. Mene je mamila akustičnost tih betonskih odaja; ondje sam slušao jeku Tinovih stihova, znao sam mnogo pjesama napamet, recitirao sam ih povišenim glasom, ali i šapatom koji je također odjekivao, a katkad sam pjevne i ritmične stihove, poput onih iz pjesme *Notturmo*, skladao i pjevao na neki svoj način.

Toga ljeta stihovima sam vabio pčele, to mi je drago sjećanje, o tome sam i

«Moram reći da sam se mnogo puta našao u nezavidnim i teškim situacijama kada se lako poklekne, a sada mi se čini da me poezija uvijek dizala s poda i da sam opstao upravo zato što sam napamet znao veliki broj narodnih pjesama i stihova od Njegoša do Tina Ujevića.»

(Iz besjede Mirka Kovača na svečanosti u Vladinom domu na Cetinju kada mu je predsjednik Crne Gore Filip Vujanović uručio najviše crnogorsko priznanje za književnost)

prije želio pisati, ali nikako nisam toj slici uspio naći mjesto u nekoj od proza. Jednoga jutra bakine su pčele pobjegle iz košnice, vidio sam kako je cio roj zujeći odletio prema šumi, pa sam otrčao za njima, a nakon lutanja od stabla do stabla, pronašao sam ih priljubljene uz drvo divlje kruške. Na moje dozivanje i baka je pristigla, nosila je dubovinu, to je prirodna košnica napravljena od šupljeg duba, imali smo pet takvih kućišta za pčele, a ostalo su bile "kupovne košnice". Oboje smo bili u panici, bojali smo se da su naše pčele samo predahnule na toj kruški i da će nam pobjeći nekamo dalje, u nepristupačni dio šume. Baka je stavila pčelinju ljubicu u dubovinu, počela je vabiti pčele onim zvončanim rrrrr, rrrrr, "Samo da jedna od njih krene, ostale će za njom", rekla je, a ja sam dubovinu okretao prema roju, pridružio sam se baki i počeo vabiti tim alveolarnim glasom, ali pčele su bile gluhe, neposlušne, nisu marile na to naše zvučno i naizmjenično rrrrr, pa smo im počeli tepati i moliiti ih, a onda sam iz rukava izvukao svoj mamac, isto tako poput toga rrrrr zvučne Tinove stihove pjesme *Bura na Braču*:

*U prozore i vratnice
lupa bura tmurnih ura;
dršču male dvokatnice.
Bura. Bura. Bura. Bura.*

I tada je nekoliko pčelica umiljelo u ljubicom namirisanu dubovinu, a za njima je naglo i složno uletio cijeli roj. Začepili smo i osigurali oba otvora dubovine i prenijeli ih u pčelinjak koji se u mom kraju naziva uljanik ili ulište. Kad smo vrcali med to nam je bila najrodnija dubovina, pa sam taj eliksir nazvao medom poezije.

Ubrzo sam, još kao gimnazijalac, odmaglio u Vojvodinu, potom u Beograd, a nekih šest-sedam godina nakon vabljenja pčela Tinovim stihovima, objavio sam u beogradskom časopisu *Delo* esej *Tri pjesnika* u kojemu sam pisao o poeziji Tina Ujevića, Branka Miljkovića i Oskara Daviča.

(Iz neobjavljene memoarske knjige "Vrijeme koje se udaljava")

Knjiga Adnana Čirgića predstavljena u Matici crnogorskoj u Baru

PROŠLOST I SADAŠNJOST CRNOGORSKOG JEZIKA

Knjiga „*Crnogorski jezik u prošlosti i sadašnjosti*“ dr Adnana Čirgića, koja je predstavljena u Sali Matice crnogorske u Baru, zamišljena je da kao zbornik tekstova ukaže na neke bitnije podatke o razvoju crnogorskoga jezika. Autor se u knjizi dotakao i crnogorskih govora, crnogorske ijekavice, kao i jezičke politike u Crnoj Gori, sa stanovišta aktuelne montenegrizike.

- Tek nedavno Crna Gora je dobila zvanični Pravopis i Gramatiku crnogorskoga jezika. Naša je javnost, i stručna i laička, nažalost, prilično nespremno „dočekala“ crnogorsku standardnojezičku normu. Dobar dio jezikoslovaca teško se uspijeva otrgnuti naučenome tradicionalizmu. Zaboravlja se da crnogorski jezik nije jezik koji ima tradiciju od usvajanja Ustava, nego jezik koji je nekoliko vjekova stariji od toga Ustava - naglasio je Čirgić.

On je kazao da su crnogorski govori tretirani u okviru dijalektologije srpskoga jezika.

- Razvoj jezika u Crnoj Gori uklapan je u razvojne tokove srpskoga književnog jezika i pored toga što u pojedinim periodima ti razvoji nemaju dodirnih tačaka. Matica crnogorska je inicirala nastanak ove knjige, kako bi se na jednome mjestu našle različite studije koje su po tematici bitne za aktuelni trenutak i promociju crnogorskoga jezika i u Crnoj Gori i u njezinu okruženju – kazao je Čirgić.

On je istakao da je u knjizi kratko prikazan i istorijski razvoj crnogorskoga književnoga jezika, data podjela crnogorskih govora, ukazano na specifičnosti crnogorske ijekavice i zastupljenost pojave jekavske jotacije u Crnoj Gori. Na kraju je dat i sažet prikaz jezičke politike koja je, kako je objasnio autor, glavni krivac za današnja opiranja jeziku kojim se govori u Crnoj Gori.

Predsjednik Matice crnogorske - Ogranak Bar mr. sc. Ivan Jovović, na promociji u Baru, podsjetio je da je pređen dug put da bi crnogorski jezik postao ustavna i zakonska kategorija, mada ta normativna činjenica nema još uvijek punu sadržinu.

- To je upravo zbog djelovanja onih političkih koncepcija koje i danas na neutemeljen način, a katkad sa pozicija antievropskih vrijednosti negiraju Crnogorcima i svim drugim građanima Crne Gore, suprotno svim međunarodnim pravilima, da svoj maternji jezik nazovu crnogorskim. Zato su na pogrešnom stajalištu svi oni koji smatraju da je bila dovoljna samo ustavna nominacija crnogorskog jezika, koja bi se isključivo temeljila na osnovama nekadašnjeg srpskohrvatskog jezika, s obzirom da su Crnogorci tokom 20. vijeka u različitim formama unifikacije bili izloženi dugotrajnom procesu asimilacije - kazao je Jovović.

Na promociji u Baru o Čirgićevoj knjizi detaljno su govorili prof. Borislav Stojović i prof. Savo Lekić, koji su istakli da je autor dao značajan doprinos proučavanju razvoja crnogorskog jezika.

Autor knjige dr Adnan Čirgić kazao je da mu je namjera bila da na jednome mjestu, na osnovu dosadašnjih saznanja, crnogorski jezik prikaže prije svega s crnogorskoga aspekta i to u onim segmentima koji se našoj javnosti nerijetko prikazuju kao sporni.

- Pri tome je građa najčešće korišćena iz srpske literature, koja, tretirajući crnogorski jezik kao srpski dijalekt, nudi obilje materijala koji potvrđuje crnogorsku jezičku posebitost. Tako se otklanja svaka sumnja u moguću pristrasnost u prikazivanju stanja – poručio je Čirgić.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 12. jun 2011. godine)

„PRINCEZA KSENIJA“ U FEKETIĆU

Crnogorsko kulturno prosvjetno društvo „Princeza Ksenija“ iz Lovćenca nastupilo je u Feketiću, 11 juna, u programu povodom proslave Dana Feketića i Dana feketičke višnje.

Trojezični kulturno umjetnički program (na srpskom, mađarskom i crnogorskom jeziku) održan je u prepunoj pozorišnoj sali.

Predstavom „*Crnogorska svadba*“ namlađi članovi „Princeze Ksenije“ su kroz glumu i izvornu pjesmu oduševljenoj publici prikazali tradicionalne crnogorske svadbene običaje.

U Feketiću, vojvođanskom naselju u opštini Mali Idoš, po popisu iz 2002. godine žive 682 pripadnika crnogorske nacionalne zajednice, što čini 16% od ukupnog broja stanovnika. Apsolutnu većinu (62%) čini mađarska nacionalna zajednica.

Crnogorci su se naselili u Feketić nakon Drugog svjetskog rata, uglavnom iz sreza Bokokotorskog.

(Press služba CKPD „Princeza Ksenija“, 12.6.2011.)

ZAHVALNICA BIBLIOTEKE MALI IDOŠ

NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE

Radimir Pavićević, predsjednik

Danilo Ivezić, tajnik

ZAHVALNICA

Poštovani,

Hvala Vam za periodike i knjige koje smo u vidu poklona dobili od uvažene Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske.

Knjige su evidentirane i dostavljene mjesnim bibliotekama u Malom Idošu, Lovćencu i Feketiću. Time smo značajno dopunili novoosnovani knjižni fond biblioteke na crnogorskom jeziku i pismu.

U nadi da će se naša saradnja uspješno nastaviti, srdačno Vas pozdravljam,

*Mali Idoš
Dana 10. 06. 2011.*

*Seleši Vereš Julijana
Upravnik Biblioteke Mali Idoš*

Iz našeg 67. broja čitaoci su saznali da je Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba započelo znanstvenoistraživački projekt „Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću“. Rezultate cijelog projekta trebalo bi objaviti u posebnoj publikaciji, a u „Crnogorskom glasniku“ će, u nekoliko sljedećih brojeva, biti objavljeni dijelovi feljtona u kojem gospodin Željko Karaula – doktorand povijesti na Hrvatskim studijima u Zagrebu i rukovodilac tog projekta – na popularan način prikazuje političke i kulturne veze dr. Sekule Drljevića sa Zagrebom i Hrvatskom.

Željko Karaula

Dr. SEKULA DRLJEVIĆ – PRILOZI ZA BIOGRAFIJU OBZORI HRVATSKO-CRNOGORSKIH VEZA

Studij u Zagrebu (1903.-1909.) – II. DIO

Mladi Drljević svoje studentske dane u Zagrebu uglavnom provodi na dva kolosjeka. Intenzivno uči, priprema se za ispite i proučava pravnu literaturu (domaću i stranu). Dane provodi u knjižnici (do 1913. knjižnica se nalazila u zgradi današnjeg Rektorata), ali i dalje ostaje aktivan u srpskim studentskim udruženjima poput „Njeguša“, gdje stvara svoj krug prijatelja. Nastavlja pisati i domoljubnu poeziju u listu *Golub* iz Sombora. Tako je krajem 1908. godine (*Golub*, Sombor, god. XXX., br. 17.) izašla jedna njegova alegorijska pjesma bez naslova koja glasi: *Ka' što lasta lakokrila, u proleće k nama leti; a u jesen ostavlja nas, jer joj kod nas zima preti. Isto tako i prijatelj, koj' u srcu drugče misli; i on će nas ostaviti, kad nas budu jadi stisli.* Osim političkih događaja na hrvatskoj i jugoslavenskoj političkoj sceni na mladog Drljevića je značajno utjecala i socijalna struktura zagrebačkog društva. Mladi Drljević, koji je živio vrlo skromno i često mijenjao svoja prebivališta (jedno vrijeme je stanovao u Primorskoj i Frankopanskoj ulici), u susretu s bogatim građanskim krugovima u Zagrebu i građanskom kulturom, pa i mnogim svojim kolegama studentima koji su rođeni u takvom miljeu, želio je zatajiti svoje skromno podrijetlo. Godine 1905. u *Nacijonalima* u rubriku zvanja svoga oca više ništa ne upisuje, da bi početkom upisa u četvrtu godinu (listopad 1906.) upisao zvanje posjednik.

Boravak u Zagrebu će značajno odrediti daljnji životni put i politički rad ovog mladog čovjeka. Za vrijeme studija Drljević se konstantno interesira za političku situaciju u Crnoj Gori, ali i na cijelom južnoslavenskom jugu. Nacionalno pitanje u mnogonacionalnoj Austro-ugarskoj i u jugoistočnoj Europi bilo je još neriješeno i nedefinirano. Sve više je jačala jugoslavenska ideja, ali i ideja «trijalizma», stvaranje treće hrvatske/južnoslavenske jedinice u državi je bila snažna. Vodile su se žestoke polemike i «bitke» po novinama između političkih stranaka. Osmanlijsko carstvo u raspadanju bilo je još austro-ugarski susjed, ali bilo je očito da su mu dani odbrojani, mladoturska revolucija 1908. stvari je samo pogurnula naprijed. Kako da se mala Crna Gora odredi prema svim tim zbivanjima, vjerovatno se je pitao mladi Drljević?

Ovdje navodimo za primjer kako je svoje reminiscencije o studentskim danima u Beču u isto vrijeme u jednom razgovoru iznio dr. Drljeviću dosta kasnije (1938. godine) prvak muslimanskog dijela HSS-a u Bosni i Hercegovini Hakija Hadžić koji je opisao dramatičnu sliku nacionalnog izjašnjanja muslimana u to vrijeme. Prema Hadžiću za vrijeme studija u Beču kasniji prvak JMO-a Mehmed Spaho bio je, kao i drugi, član Kluba akademičara iz Bosne i Hercegovine. Došlo je do političkog sporenja, pa onda i do sukoba između njega i Hadžića. Prema njemu Spaho je zastupao mišljenje da Klub treba biti nosilac šire – jugoslavenske koncepcije ili da ostane samo klub studenata iz Bosne i Hercegovine. Hadžić je tražio preuzimanje kluba od strane studenata, pripadnika i pristalica Hrvatske stranke prava. Formirane su protivničke grupe i sukob je trajao mjesecima. Došlo je i do osobnog obračuna koji je riješen dvobojem – mačevima. Hadžić je bio ranjen i od tada počinju nesuglasice između ta dva muslimanska prvaka. Na tu priču Drljević je odgovorio da on u to vrijeme kao student nije imao nikakve sumnje u svoj identitet, smatrao je sebe Crnogorcem kao dijelom srpstva, a Crnu Goru srpskom državom, koja mora da prednjači u borbi za ujedinjenje Južnih Slavena.

STIPENDIJA

U svim *Nacijonalima* pod rubrika stipendija nije ništa navedeno. Očito da ipak Sekula Drljević nije dobio stipendiju knjaza Nikole kojem je bio uputio molbu za stipendiranje 10. VIII. 1901. godine, kao učenik VII. razreda gimnazije u Srijemskim Karlovcima.

Nakon što je s uspjehom odslušao i položio drugu i treću godinu studija 8. listopada 1906. Drljević upisuje svoju posljednju, četvrtu godinu studija. Svi podaci su isti osim opet iznenađujućeg datuma rođenja. Sada upisuje da je rođen 31. veljače 1884. godine (prvobitno je bila upisana 1883. godina, koja je prepravljena na 1884. godinu; koji su razlozi čestom mijenjanju datuma rođenja u *Nacijonalu* nisam uspio odgonetnuti, po svemu sudeći Drljević je želio biti nešto stariji – prim. Ž.K.), s adresom stanovanja (*Stan slušača*) Prilaz 48, vjeroispovjesti istočno pravoslavne, maternjeg srpskog jezika. Zadnje godine je upisao ove predmete kod profesora: F. Vrbanić (Novčano pravo) 4 sata, V. Krišković (Upravno zakonodavstvo, Vježbe) 6-2 sata, Čupović (Građansko parnični postupnik, Izvan par. postupnik, Vježbe) 4-2-2 sata; tu su još Krivična znanost, Državno računoslavlje itd.

S obzirom da je Crna Gora 1905. godine dobila Ustav kao posljednja država u Europi (poslije ruske revolucije 1905. to je učinila i carska Rusija) budući pravnik mladi Drljević si daje u zadatak da taj ustav dobro prouči i predstavi hrvatskoj pravnoj javnosti. Izbori za Ustavotvornu skupštinu u Crnoj Gori održani su krajem 1905. godine. Nakon provedenih izbora, formirana je ustavotvorna skupština, koja je na Nikolj dan (6/19. decembar) 1905. jednoglasno prihvatila tekst Ustava koji je Skupštini podnio knjaz. Tako je Crna Gora postala „nasljedna ustavna monarhija sa narodnijem predstavništvom“. Ustavom je u velikoj mjeri očuvana apsolutna vlast Krune i presudni utjecaj vladara na politički život u zemlji. Prema Živku Andrijaševiću: «Premoć knjaza nad Skupštinom i nepostojanje mehanizama kojima bi Skupština kontrolisala vladu, upućivala je na očuvanost predašnjeg sistema vlasti. Gospodar je i dalje mogao da vlada na isti način kao i prethodnih decenija.»

Svoja akribijska teorijska razlaganja i stanovišta o ustavnopravnim aspektima svojeg interesovanja, mladi Drljević je najdosljednije iznio u svom djelu Ustav za Knjaževinu Crnu Goru, kako ističe Bogičević. To je studiozna, analitička i metodološki dobro koncipirana studija o sistemu ustavne organizacije crnogorske države, obogaćena teorijskim, sociološkim, povijesnim i ekonomskim opservacijama koje svjedoče o širokom znanstvenom obrazovanju koje je mladi Drljević stekao u Zagrebu. Ova studija donosi socijalnu, pravnu i političku sliku ustavno-pravne organizacije crnogorskog društva na početku 1905, kad je donesen Ustav za Knjaževinu Crnu Goru (6/19.12.1905.). U toj studiji mladi Drljević studiozno i iskreno zaključuje da u ustavnom položaju knjaževih atribucija počiva legitimistički princip odnosno prevaga nad konstitucionalnim principom sistema podjele vlasti.

Poslije završetka studija Drljević se početkom ili sredinom 1908. godine vraća u Crnu Goru na Cetinje. Zahvaljujući svojoj sposobnosti, ali i obrazovanju koje je stekao na zagrebačkom sveučilištu, odmah se zapošljava kao sekretar u crnogorskom Ministarstvu financija na Cetinju, a zatim je postavljen na mjesto vršioca dužnosti načelnika u Ministarstvu pravde. No, posao u Zagrebu još nije bio obavljen. Krajem 1908. godine, Sekula Drljević se aktivno sprema za *rigoroz* – strogi ispit na zagrebačkom Pravnom fakultetu koji je uspješno položio u siječnju 1909. godine i time stekao pravo titule doktora pravnih znanosti. Tim činom mladi Drljević se privremeno oprašta od Zagreba i Hrvatske u koju će opet doći u sasvim drugačijim političkim uvjetima nakon Prvog svjetskog rata i u novoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Prema Danilu Radojeviću, njegovom brzom zaposlenju u crnogorskim strukturama vlasti i usponu značajno su doprinijeli njegov stariji brat Janko Drljević (također završio Pravni fakultet u Zagrebu) koji je imao utjecaj na Dvoru i Miloš Živković, sekretar kralja Nikole, koji je bio u dobrim odnosima sa S. Drljevićem. Ovaj posao je radio od 1908. do 2. travnja 1909. godine kada je izabran za ministra pravde u vladi dr. Lazara Tomanovića. Dr. Lazar Tomanović je bio čovjek apsolutno odan knjazu, ali bez nekog posebnog političkog utjecaja. Takva ličnost sasvim je odgovarala knjazu, jer je mogao potpuno kontrolirati rad vlade. Na mjestu predsjednika vlade, Tomanović će ostati do srpnja 1912. godine.

U prethodnom skupštinskom sazivu većinu su imali knjaževi protivnici, koji su najprije formirali Klub narodne stranke (*klubaši*), a početkom 1907. i prvu političku stranku u Crnoj Gori – Narodnu stranku. Ubrzo nakon njih, formirana je i druga politička stranka u Crnoj Gori – Prava narodna stranka (*pravaši*), koja je potpuno bila naklonjena Dvoru. Toj stranci je kao ministar i zastupnik pripadao i dr. S. Drljević.

(nastavit će se)

Zbog opredjeljenja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske da „temeljito i sistematski istražujemo i obogaćujemo naše poznavanje sudbine crnogorskoga bića na ovim prostorima još od najranijih naseljavanja početkom 15. stoljeća“ – uveli smo (povremenu) rubriku “PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE“, prvenstveno s namjerom da se ukaže na moguće pravce budućih takvih istraživanja u Hrvatskoj, ali i sa krajnjom željom da njihovi cjeloviti rezultati jednog dana budu uobličeni u odgovarajuću studiju i objavljeni u okviru izdavačkih pregnuća naše Zajednice.

Stoga i u ovom broju donosimo jedan, svakako koristan i zanimljiv, prilog gospodina Slobodana B. Medojevića o Crnogorcima stanovnicima Šibenika od sredine XV – do kraja XVII vijeka..

CRNOGORCI U ŠIBENIKU

U djelu koje potpisuje Petar D. Šerović „*Nekoliko podataka o stanovništvu Šibenika krajem XVII stoljeća*“, a koje je objavljeno u *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku* LVI-LIX/2, 1954-1957. (Abramićev zbornik II) – *Bulletin d'archéologie et d'histoire dalmate* LVI-LIX/2, 1954-1957. (Mélanges Abramic II), pominje se priličan broj Crnogoraca stanovnika Šibenika od sredine XV – do kraja XVII vijeka.

Šerović navodi kao „poznatu činjenicu“ da je oko g. 1440, između drugih primorskih mjesta, prešao i u Šibenik „velik broj pravoslavnih Srba (i Crnogoraca – prim. S.B.M.) iz cetinskog kraja“ i vjerovatno Crnogoraca iz Crne Gore. Tako se u gradu tada spominju dva lica vjerovatno crnogorskog porijekla: Jovan Pavković i

Mihailo Zloković, koji su s nekim šibeničkim Grcima u julu g. 1447 zatražili dozvolu od ondašnjeg gradskog kneza, da bi mogli sagraditi u Šibeniku pravoslavnu crkvu. Šerović objašnjava da je "Generalni providur za Dalmaciju bio im je izdao 3. oktobra iste godine dozvolu, ali ipak, zbog stanovitih smetnja, nije došlo do gradnje crkve. Tek im je g. 1569 uspjelo, nakon mnogih molba i duge prepiske, da dobiju malu rimokatoličku crkvu sv. Julijana, koju su uredili po propisima istočne crkve, te je bila osvećena na Veliki Gospođindan navedene godine. Po ovom Bogorodičinom prazniku, čije je ime crkva nosila, i po rimokat. oltaru, koji je u njoj nešto kasnije uspostavljen, ova se crkva nazivala u dokumentima i inače 'Madonna di s. Giulian' (Bogorodica sv. Julijana).

Po ondašnjem običaju, vjerovatno je već u prvo doba kod ove crkve postojala 'bratovština' ('scola') poput onih kod rimokatoličkih crkava, te je imala i svoj statut ili 'matrikulu' ('matriegola'), u kojoj su bili propisi, koji su sadržavali prava i dužnosti njezinih članova tzv. 'bratim' ('fratelli').

U arhivi Pravoslavnog parohijskog zvanja u Šibeniku nalazila se rukopisna knjiga na italijanskom jeziku pod naslovom: 'Libro dell' administratione delli giudici della Scola nova della B. V. Maria di San Zulian del rito greco nella città di Sebenico' ('Knjiga administracije sudaca nove bratovštine Blažene Djeve Marije sv. Julijana grčkog obreda (tj. pravoslavne) u gradu Šibeniku'), iz koje smo, prije više godina, prepisali podatke, koje niže navodimo. Kako se ovdje kaže, da je ovo nova bratovština (scola nova), može se izvesti zaključak, da je kod ove crkve, kako smo to istakli, postojala ranije neka stara bratovština, koja je sada obnovljena i reorganizovana.

Na početku knjige je ubilježena godina 1679, ali je prvi spisak 'bratima' sačinjen 8. aprila 1686. Na čelu spiska je napisano na italijanskom jeziku 'Imena bratima, koji se sada nalaze u bratovštini Blažene Djeve Marije sv. Julijana grčkog obreda (pravosl.) u gradu Šibeniku', koji je spisak bio sačinjen pod nižepotpisanim skrbnicima i sucima, tj. Đorđem Sandićem, skrbnikom", vjerovatno Crnogorcem i tri suca – vjerovatno Srbina

Zatim slijede imena 72 ostalih bratima među kojima su vjerovatno Crnogorci: Filip Rajičević, Radan Pavković, Grigorije Škreljić, Petar Đurović, Jovan Balić, Gvozden Milatović, Radojica Kovačević, Jakov Vu(k)čević, Jovan Tomašević, Petar Pavković, Đuro Mitrović, Toma Pavković, Ilija Pavković, Radojica Rajičević, Ostoja Rajičević, Lazo Tomašević, Vujko Miličić, Lazar Nikić, Đorđe Tomašević, Miho Rajičević. Dalje dolazi bilješka: „5. maja 1686. gorerečenog dana bijahu primljeni za naše bratime niženavedeni, zakletvom kao u matrikuli (matriegola)“ među 20 lica i vjerovatno Crnogorci: Obrad Jovan Grahovac Radojica Vojvodić, Petko Vujičić, Vuk Vuletić, Vuško Vukmirović, Radivoj Radović, Nikola Miletić i Filip Sekulić.

Na 5. maja 1687. bili su primljeni među 22 lica i slijedeći bratimi vjerovatno Crnogorci: Radonja Vuković, Milić Jakić, Grubiša Sekulić, Đuriša Grujičić, Vučen Crnčević, Mihailo Radojević i Milić Bogdanović, a 6. maja 1688. bila su upisana u bratovštinu između 5 lica i vjerovatno Crnogorac: Bože Tomašević. Dne 5. maja 1689. postali su bratimima 7 lica među kojima i vjerovatno Crnogorac: Jovan Mihailo Tomašević.

Dalji je upis datiran 9. maja 1694., kada su bili primljeni kao bratimi 4 lica među kojima i vjerovatno Crnogorac: Simon Pavković.

Na 11. maja 1698. primljen je među 9 lica kao bratim i vjerovatno Crnogorac: Lazo Tomašević.

"U knjizi obilježenoj sa F I, u kojoj ima prepisa raznih rješenja o pravoslavnoj crkvi i njezinoj slobodi u Šibeniku i papskih bula, koje se odnose na ispovijedanje pravoslavne vjere, te kopija raznih priloga i testamentarnih zavještaja ovoj crkvi i t. d., god. 1684. ili 1694. (nije sasvim jasno) spominju se 'li sottoscritti Morlacchi di rito greco, sudditi novamente venuti alla devozione della serenissima Repubblica' ('dolje navedeni Zagorci tj. Srbi (i Crnogorci – prim. S.B.M.) pravoslavne vjere, podanici, koji su skoro pridošli pod okrilje prejasne Republike)'. Ovdje je riječ o spisku od 37 lica među kojima su vjerovatno Crnogorci: Jovan Pavković, Nenad Stančić Radnić, Toma Pavković, Rade Tomašević, Petar Bogdanović, Filip Pavković, Vuleta Miličić, Milija Malešević, Vuško Tomašević, Toma Vukašević, Vuško Miličić, 'i drugi usmeno primljeni i pridruženi ostalim bratimima'. Ovi su se ljudi, dakle, prijavili, da bi željeli stupiti u bratovštinu, odnosno, time se smatrati članovima crkvene opštine."

Još ćemo navesti Spisak, datiran 23. aprila 1693., pravoslavnih domova u parohiji kaluđera Ambrozija Metahsa, sveštenika pri crkvi "Blažene Djeve Marije sv. Julijana" u Šibeniku, podijeljen na troje:

1. U gradu među 14 lica i vjerovatno Crnogorci: Petar Đurović, Janko Đurović, Stanko Bogdanović.

2. U varoši pri moru među 5 lica i vjerovatno Crnogorci: Tomica Bratić, Todora Stane „Rezzovic“.

3. U varoši na kopnu među 43 lica i vjerovatno Crnogorci: Jakob Vukčević, Simon Pavković, Toma Sandić, Petar Kovačević, Ilija Pavković, Ivan Tomašević, Ivan Romčević, Jovo Rajičević, Lazar Tomašević, Lazar Nikić, Luka Rajičević i Jovo Miličić.

Obrazlažući spiskove Šerović navodi: "Podaci, koje smo ovdje iznijeli na osnovu navedenih spiskova, odnose se na naselje Srba (i Crnogoraca – prim. S.B.M.) u Šibeniku krajem XVII v., od kojih je samo nekoliko porodica bilo grčkog porijekla. Važni su uopšte za proučavanje današnjeg šibeničkog stanovništva, jer su mnoge od navedenih porodica, od onog vremena do danas, doživjele razne promjene."

Priredio Slobodan B. Medojević

I danas se živo sjećajući salvi smjeha kojima je bilo praćeno kazivanje aforističara Veljka Rajkovića na Lučindanskim susretima 2007. godine na Zagrebačkom velesajmu, ne sumnjamo da će čitaoci uživati i u njegovoj najnovijoj knjizi „Ljudnica“, koju je nedavno izdalo Udruženje humorista i satiričara Crne Gore (knjiga se može naći u digitalnoj biblioteci crnogorske kulture www.montenegrina.net, kao i na internetskoj adresi „Glasnikovih“ izdavača www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr) i iz koje prenosimo tek nekoliko – kako ih je u predgovoru nazvao profesor Ratko Božović – „monumentalnih minijatura duha i duhovitosti“.

VELJKO RAJKOVIĆ (1954.) završio je prava, živi u Podgorici. Piše aforizme, epigrame, satirične priče. 2005. na Crnogorskom festivalu humora i satire u Danilovgradu proglašen je satiričarom godine, a iste godine – na Prvom međunarodnom konkursu u Crnoj Gori za karikaturu i aforizam – dobija prvu nagradu za aforizam. Objavio je dvije knjige aforizama: „U znak(u) uzvika“ (1999.) i „Čovjekoliki ljudi“ (2006.).

Iz nove knjige aforizama Veljka Rajkovića

„LJUDNICA“

**Crnogorci ništa ne rade na sebi.
Plaše se visine.**

**Kod nas će, uskoro,
svaki obrok biti molitveni.
Molićemo se Bogu da ga bude.**

**Komunistima je odzvonilo
kada su porušili prvu crkvu.**

**Ljekar interne(t) medicine:
zinite i recite @, @, @...!**

**Ostali ne rade nedeljom
Crnogorci sedmicom.**

**U Evropu ćemo s pameću
Tamo je
nošenje kratkog oružja dozvoljeno.**

**Nekada smo živjeli od kredita
danas – od kredita do kredita.**

**Vlast - salto morale
narod - saldo mortale!?**

**Aforističar je pisac
koji najviše stvara kada je um oran.**

**Ovo nije kraj!
Našim glupostima nema kraja ...**

BROJ NEZAPOSLENIH U SVIJETU

Kako danas, tako i tridesetih godina prošloga vijeka, ova vijest je bila aktuelna:

*Međunarodni biro rada izdao je saopštenje u kome se govori da se je kroz posljednjih 6 mjeseci broj nezaposlenih ljudi u svijetu smanjio za dva miliona.
Broj nezaposlenih iznosi u cijelom svijetu 36 miliona.*

(ZETA, 1. januar 1933.)

VIŠE ČINOVNIKA NO STOLICA

Problem činovništva i njegovog „viška“ nije samo aktuelno pitanje savremenog doba. I prije skoro jednog stoljeća nije se oskudijevalo u „kancelarijskim ljudima“, o čemu govori i sljedeći tekst:

Čitamo u jednom francuskom listu: Kao prvu mjeru ekonomije, francuska vlada predložila je, a finansijska komisija parlamenta jednoglasno prihvatila dodatak finansijskom zakonu po kome se u godini 1922. otpušta iz službe 50.000 činovnika.

Tako u Francuskoj. I ako se ne varamo, ovo je po treći put poslije rata da Francuska reducira svoj činovnički kadar. Koliko će se na ovaj način olakšati državnom budžetu nije teško izračunati.

A kod nas? Umjesto reduciranja naša ministarstva primaju svakim danom nove činovnike. Nije rijedak slučaj, da neka nadležstva imaju više činovnika no stolica. U resoru g. Kumanudija, koji je imao namjeru „da otpusti sve nepotrebne činovnike i tako smanji budžet“, ima samo 98 načelnika. I još se čudimo da grcamo u dugu!

(CRNA GORA, 27. decembra 1921.)

MILIONERI

O predratnim milionerima na području Jugoslavije, ZETA je objavila ove podatke:

Prema državnoj statistici, kod nas postoje 143 ličnosti koje godišnje zarađuju preko 1 milion dinara. Od svih multimilionera, na području Beogradske finansijske direkcije ih ima 41, Zagreba 32, Ljubljane 18, Sarajeva 17, Novog Sada 12, Splita 9, Niša 4, Banja Luke 5, Skoplja 4 i Podgorice 1.

(ZETA, 4. februara 1934.)

MANJE PRIČE POSLANIČKE

Evo kako je GLAS CRNOGORCA prokomentarisao poslaničke diskusije početkom prošlog vijeka:

Do sada su se vrlo često narodni poslanici gubili u besplodnim i izlišnim govorancijama, koje nimalo nijesu doprinosile stvari o kojoj se vodi riječ, a razvlačili su rad skupštinski i otežavali rješenje prijašnjih stvari. U ovom zasjedanju Narodne skupštine opažamo da se u tolikoj mjeri ne razvlači rad, nego da se poslanici mahom zaustavljaju na suštinu ne gubeći se tako mnogo u prazne i beskrajne diskusije, čemu se može pripisati da rad u Skupštini teče mnogo brže i mnogo pravilnije nego dosad. Ovo je pojava koja zaslužuje pohvalu, jer je znak da se pošlo naprijed.

(GLAS CRNOGORCA, 6. jun 1909.)

Priredio Stanko Roganović

U dvorani Filodrammatice u Rijeci otvorena

IZLOŽBA SLIKA I CRTEŽA VLADIMIRA ĐURANOVIĆA

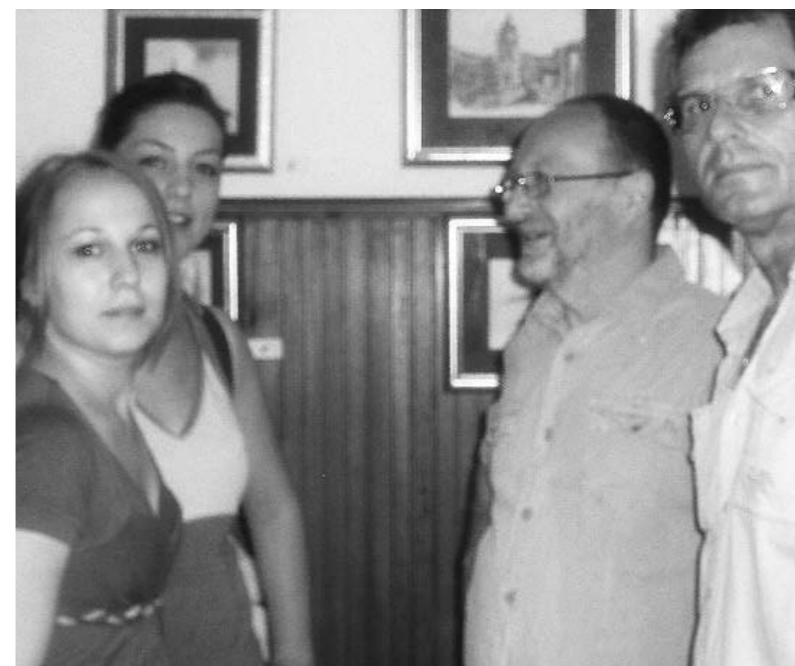
U okviru ovogodišnjih „*Dana crnogorske kulture*“, i u dvorani Filodrammatice u Rijeci otvorena je 7. aprila izložba slika i crteža iz ciklusa *Light* mladog crnogorskog akademskog slikara Vladimira Dada Đuranovića. Brojne prisutne pozdravili su predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka mr. sc. Jovan Abramović i predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Primorsko-goranske županije gospodin Vukašin Jaramaz. O autoru i njegovom novom ciklusu slika u tehnici ulja na platnu i crteža u tušu na papiru govorio je likovni umjetnik Theodor de Canziani.

Još jedan lijep susret sa originalnim kulturnim događajem u Domu Crnogoraca u Puli

IZLOŽBA SLIKA BRANISLAVA KLADNIKA

Često čovjek zausti da izgovori neku misao ili izrazi svoje osjećaje. Povod koji ga tom prilikom rukovodi pripada trenutku, odnosno onom što je u tom trenutku vidio ili doživio. Tada, dok je uzimao vazduh da izgovori zamisao, postepeno dolazi do zaključka da će trebati negde i nekome objasniti smisao, iskrenost i vjerodostojnost svojih riječi, to jest odgovoriti na pitanje: „Što si to htio da kažeš“. I gle, kukala ti majka, samoga sebe si gurnuo u potok, a mogao si sve to preskočiti i izbjeći nevolje nakon nastupa zburadnih sveznalica.

Kad sam zaustio, ja ću i da izustim! Onoliko koliko umijem pokušati ću prenijeti svoj doživljaj sa te lijepe večeri (6. juna) kada sam, zajedno sa mnogima koji su bili na otvaranju likovne izložbe, uživao u radovima slikara Branislava Kladnika. Koliko god su njegovi radovi vrijedni pažnje, toliko je, ako ne i više, ovaj čovjek vrijedan i originalan. On plijeni svojom jednostavnošću i velikom skromnošću. Čini mi se da je razgledavanje njegovih radova počelo onog trena kada sam počeo sa njim razgovarati. Pričajući o svojem porijeklu odmah ističe veliku i nepodijeljenu ljubav prema Crnoj Gori i svom rodnom Kolašinu. Tamo je doselio njegov ded, jer je tada Kraljevini Crnoj Gori trebao stručnjak za mladu drvenu industriju. Majka, Crnogorka od kuće Jankovića, rodila je Branislava i vaspitavala ga u duhu koji je ta plemenita kuća tradicionalno njegovala. Osjeća se Crnogorcem i pomalo Slovencem.

Kroz razgovor sa njime neodoljivo se nameće uvjerenje da se radi o čovjeku koji je jednako i podosta i Slovenac i Crnogorac. Potvrdu o ljuckosti pokazuje i njegov pristup sa kojim je prišao kako nama kao Crnogorcima tako i motivima svojih radova, oslikavajući Istru kao da se radi o njegovom rodnom Kolašinu. Svugdje ističe istarsku crvenicu zemlju, crvene krovčice, vitke zvonike i bistro nebo nad svime. Izložbu je otvorio predsjednik Zajednice Crnogoraca Pule Milan Bulajić, a povijesničar umjetnosti Željko Sušek prisutne je upoznao s umjetničkim opusom i likovnim izrazom autora. Bile su to riječi koje su ličile na izložene slike. Time je ostvaren jedan nesvakidašnji praznik za uho, oko i dušu. Jedino što je nedostajalo je, nažalost, odaziv – mali za naše mogućnosti. Mali broj posjetilaca ipak je moguće zanemariti kao nedostatak ove lijepe večeri, jer je sve nadoknađeno atmosferom koja je odisa familijarnom toplinom. Lijepo je bilo viđeti u našem domu nekoliko mladih osoba i onih koji rijetko dolaze. Ovo možemo zahvaliti vrlo dobroj organizaciji i istaći da treba ustrajati na ovakvim sadržajima te pronalaziti i druge programe koji bi privukli one koji teško mogu shvatiti da Crnogorska zajednica ima razloga postojati u našem gradu i Republici.

Važno je spomenuti da je, kroz razgovore, došlo do ideje da se izložba prenese u Peroj kao dio proslave koju Perojci pripremaju za godišnjicu svojeg dolaska u Istru. Bio bi to koristan akt saradnje i priloga obilježavanju trajanja Crnogoraca u Istri. Sam autor je sa oduševljenjem prihvatio ovu ideju i izrazio spremnost da izložbu podesi tako da se uklopi u sadržaje programa proslave Perojske fešte.

Možda će čitalac ovom tekstu zamjeriti što nije bilo više riječi o likovnom izrazu gospodina Branislava Kladnika. O tome je veoma stručno, sa akademskog nivoa, govorio gospodin Željko Sušek, povijesničar umjetnosti. Njekove riječi su bile pažljivo saslušane i vrednovane pa se stekao osjećaj kao da je sve ove radove Branislav radio sa namjerom da ih prikaže baš nama. Bez pretjerivanja se može reći da su riječi ovog vrsnog poznavaoća likovne umjetnosti pale na plodno tlo naših osjećaja poput topline boja što su zračile sa slika. Uvodničar je govorio, slike su disale, a publika uživala u jednoj nezaboravnoj večeri. Kao djelimičnu ilustraciju navesti ću samo jednu rečenicu autora kataloga akademskog slikara gospodina Hrvoja Puškarića: „Branislav Kladnik je interesantan umjetnik, koji raspolaže s više mogućnosti izražavanja, više tehnika, više različitih rukopisa, iz kojih se iščitava njegov istraživački duh, kao i želja za sučeljavanjem s novim momentima u tehnici i stilu.“

Možemo, na kraju, samo poželjeti što više „gostiju“ u naš Dom koji će biti slični ili takvi kakav je utisak ostavio Branislav Kladnik. Hvala Branislavu, kao i njegovoj supruzi gospođi Jadranki, koja je svojim nastupom i fotografijom doprinijela da ovaj događaj ostane zabilježen u dokumentaciji aktivnosti naše Zajednice.

Svetozar Pejović

U galeriji „Montenegrina“ u Rijeci od 26. IV. do 9. V. 2011.

IZLOŽBA SLIKA SINIŠE POPOVIĆA

Siniša Popović, živi i radi u Rijeci. Slikanjem se bavi od 1980. godine. Bio je član više likovnih grupa: *Volosko, Brodograditelj, Circolo, 69, Kozala i Vežica*. Od početka slikanja dobio je podršku, konstruktivne kritike i poticaj za daljnji od pok. Prof. Josipa Deranje. Izlagao je više puta kolektivno, a ovo mu je sedamnaesta samostalna izložba. Dugogodišnji je sudionik likovnih manifestacija i dobitnik više priznanja.

O njegovom radu Ervin Dubrović je između ostalog napisao:

«Siniša Popović je rođeni akvarelist. Nije to ni sam oduvijek znao. Kad je jednom uvažena profesorica Radmila Matejčić vidjela njegov akvarel s prizorom čička, prozračan, lak skicozan i naprosto naslikan darom akvarelista – „zabranila“ mu je izlete u druge slikarske tehnike. Popović je i sam shvatio da je akvarel ono što mu najviše „leži“ i pomirio se sa „sudbinom“. A čini se da je sudbina rođenih akvarelista među slikarima doista naročita, oni su toliko vezani tehnikom akvarela, ona ih toliko privuče i podvrgne svojim pravilima da ih se i sami ne mogu riješiti, kao što ih, na neki način, strogo obvezuju i oni koji su se već privikli na njihove akvarele i „status“ akvarelista.

Već je odavna čuvena lakoća, prozračnost i koloristička živost akvarela Slave Raškaj, kao što je između dva rata u Rijeci bio poznat i ugledan akvarelist intimnih ugodaja Marcello Ostrogovich. I Siniša Popović je lirik i senzibilan slikar komornih slika, gotovo minijaturističkog rukopisa i tihog ugodaja, lišenog „krika i bijesa“, nemira i buntovništva. Tihe Popovićeve slike, masline, kućice, strme stjenovite obale, krševiti krajolici i rijetko raslinje, čičkovi, potvrđuju jednostavnost njegova slikarstva. Popović se doista divi ljepoti boja otopljenih u vodi i mrljama na hrapavom akvarelnom papiru, ostvarenim lakom rukom i osjećajem, sposobnostima što ih se ne da posve naučiti nego ih se mora unaprijed imati.»

Dragutin Lakić

U galeriji „Montenegrina“ u Rijeci od 20.V. do 3. VI. 2011.

IZLOŽBA SLIKA LIKOVNOG DRUŠTVA „KVARNER“

Likovno društvo „Kvarner“ osnovano je 1990. godine, od strane nekolicine entuzijasta u namjeri da okupe amaterske slikare u okolini tadašnjeg sjedišta, Donje Vežice. I sam naziv društva pri osnivanju bio je LD „Vežica“. Pod tim nazivom društvo radi do 2004. godine kada mijenja ime u Likovno društvo „Kvarner“.

Sam naziv asocira na šire djelovanje u okviru županije što i jest namjera Društva. Petnaestak ljubitelja likovnog stvaralaštva dosad je ostvarilo niz skupnih izložbi na širem području grada. Članovi uspješno sudjeluju na većini slikarskih manifestacija Županije Primorsko Goranske, te u mnogim mjestima širom Istre.

Ove godine skupno smo izlagali na različitim lokacijama u gradu: u prostoru Demokratske zajednice Mađara, MO Krimeja, MO Podvežica, te MO Turnić. U Skradu smo organizirali slikarsku koloniju u Zelenom Viru. Ova izložba predstavlja nastavak suradnje sa srodnim udrugama.

Dragutin Lakić

Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji „Crnogorskog glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista.

Tekstovi nijesu lektorirani te se ispričavamo autorima i čitateljima.

Ovaj broj „Crnogorskog glasnika“ tiskan je uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

„GRACIJE“ U CRNOGORSKOM DOMU

Uz prisustvo većeg broja uzvanika i gostiju u galeriji „Montenegrina“ – Crnogorski dom, Trnjanska c. 35 otvorena je 25.5. izložba slika „Gracije“ Rade Marković. U ime domaćina i organizatora Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ prisutne je pozdravio Dušan Mišković, koji je ujedno i otvorio izložbu. O autorici i njenim slikama govorio je Pero Matić, profesor kustos, koji je u katalogu izložbe istakao:

«Njen zavičaj je slučajno ili ne, zavičaj poznate slikarke Milene Pavlović Barili. Ona kao i Milena gotovo identično ostvaruje duh zavičaja posredstvom ženske figure kao simbola, mitsko nasleđe projicira kao realnost. Njene gracije čas podsećaju na ritualne vestalke, a potom istovremeno na realne učesnice običajnih povorki njenog zavičaja. Autorica ove izložbe ima poetski pristup slici, ona svoje gracije bez obzira kojoj fazi njenog opusa pripadale, stvara pod snažnom impresijom podsvesnog i mitsko kolektivnog. Pored svega što gracije u njenom slikarstvu predstavljaju, one odražavaju slike ženske lepote. Ta lepota nije samo estetska, ta lepota je u istini, tradiciji, u ritualnom i u ženskom kao simbolu.

...

U njenom slikarstvu jasno su prepoznatljive tri faze kroz koje ona likovno prolazi nastojeći da kao netaknutu nit sačuva svoju mitsku zavičajnu fabulu, koja posebno mesto ima u njenim gracijama.

U prvoj fazi tamnih gracija dominira ženska figura mitsko nesvesnog, najčešće kao simbol ženskog trojstva ili „magna majke“, sa naglašenim delovima tela koji simbolišu kult plodnosti. U ovoj fazi sve ostalo je u drugom planu slike, čak i boja, koja se svodi na zagasite smeđe i purpurne boje.

Druga faza jasno određuje gracije, one su više realne nego mitske uz naglašene folklorne elemente, to su gracije istrgnute iz zavičajnih kulturnih povorki. Psihološki njene slike više nisu okrenute prema sebi, polako izlaze iz sebe i postaju realne slike. Crtež kao likovni element i dalje dominira, boja postaje svetlija, kolorit razvodnjen i valerski obogaćen.

Treća faza obuhvata poslednje tri godine slikarskog rada gospođe Marković. Ona u ovoj fazi potpuno oslobađa likovni izraz u formi slobodne slike, ponekad kroki manirom, a češće aktom i polu aktom. U likovnom pogledu dominira svetlost, pozitivna senka i iscrpna studija valera.»

Prisutnima se na kraju obratila i autorica, Rada Marković, uz zahvalu svim prisutnim i posebno organizatoru Društvu Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

Danilo Ivezić

RADA MARKOVIĆ živi i stvara u Dardi. Rođena 1960. godine u u Kobilju pored Požarevca (grafički inženjer) aktivni je član i voditelj likovne radionice „Petar Dobrović“ u Dardi.

Slikarstvom se bavi još iz ranih školskih dana, intenzivnije više od petnaeste godine. Najčešće tehnike: olovka, akvarel, pastel, ulje na platnu. Učesnik je većeg broja likovnih kolonija, grupnih izložbi i nekoliko samostalnih izložbi (Bilje, Osijek, Vukovar, Borovo).

Izložba akvarela Boška Gilića u Zagrebu

IMPRESIJE IZ BISTRE U CRNOGORSKOM DOMU

Brojni posjetioци Galerije „Montenegrina“ u Crnogorskom domu u Zagrebu mogli su uživati u „Impresijama iz Bistre“ – izložbi akvarela Boška Gilića otvorenoj 5. maja ove godine. U ime organizatora izložbe, prisutne je, pozdravio predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb g. Dušan Mišković, potom je gospođa Milanka Bulatović – iz kataloga izložbe koji je priredio tajnik NZCH g. Danilo Ivezic – pročitala osvrt prof. Gorana Čvrljka na akvarele Boška Gilića (alias Aleša Trinka), a zatim je g. Vukić Prelević govorio o autoru, koji je i sam uzeo riječ na kraju i zahvalio prisutnima na dolasku.

TREPERAVI SVIJET AKVARELA BOŠKA GILIĆA

Treperavi svijet akvarela Boška Gilića na prvi pogled nam može izgledati lako stvoren, no to je samo iluzija, akvarel je jedina slikarska tehnika koja ne oprašta grešku. Biti izvrstan akvarelist je jedan od najtežih pothvata s kojim se slikar može suočiti. Kako se u izradi akvarela ne koristi bijela boja tu ulogu preuzima podloga, papir, on „glumi“ svijetlost. Sama riječ akvarel dolazi od riječi akva (aqua), talijani su tu riječ pretvorili u akvarelo (aquarello) - akvarel. Slika u akvarelu ima karakter vode, njezinu svježinu, bljesak. Tako da je i najčešći motiv voda, priroda, pejzaž.

Akvarel je bio poznat još u starom Egiptu, slike su radene na papirusu obično prikazujući život na Nilu, u Kini su se slikali na papiru ili svili, kroz povijest sve do danas tehnika akvarela živi i oslikava one nježnije, treperave trenutke prirode, njeno buđenje u proljeće i san zimi. U našim područjima akvarel se javlja u 17. i 18. st., najčešće s motivima naselja, a krajem 19. i početkom 20. st. ulazi u svoju bit, dočaravanje prirode i njenog bljeska. Makar su se tada akvarelom bavili razni poznati umjetnici naglasila bih Slavu Raškaj i njene lopoče; taj ciklus slika je svakom akvarelisti, a vjerujem i Bošku Giliću, putokaz kako akvarel iako transparentan, lako može u isto vrijeme biti neizmjerano snažan.

Dok je Slava Raškaj svoju inspiraciju nalazila u zagrebačkom botaničkom vrtu, Boško Gilić je svojim talentom zagrljio Medvednicu. Oslikavajući njezine promjene kroz godišnja doba, igru njezinih boja, Boško na svojim slikama snažnim koloritom oslikava svoju ljubav prema prirodi, on je pjesnik prirode koji laganim potezom kista slavi njenu ljepotu.

Nataša Rašović

Sa izložbe slika Boška Gilića

Sa izložbe slika Rade Marković

Sa izložbe slika Siniše Popovića

NOVI NASLOV

„Crnogorci bilježe svoja stoljeća, desetljeća ili godine u Hrvatskoj: naseljavanjem, raseljavanjem, iseljavanjem, ženidbom i udajom, školovanjem, zapošljavanjem, odrađivanjem svojih stipendija ili - izdržavanjem zatvorskih kazni. Brojnost u Hrvatskoj im nikada nije bila jača strana, tragovi jesu: u gospodarstvu, u znanosti i obrazovanju, u kulturi i umjetnosti, u medicini i sportu, u državnim službama, u zatvoreničkom životu.“

Dr. sc. Sava Bogdanović – Akademik Ivan Cifrić

